

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

MUZAFFER UYGUNER
AHMET NADİR CANER
HALİL KOCAGÖZ
CAHİT ÖZTELLİ
ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT
İSMET KEMAL KARADAYI
CELAL ÇUMRALI
NERMİN UYGUR
OYA UYSAL
BEHZAT AY
VEDAT OGUZCAN
ERCÜMENT UÇARI
CELAL ÖZCAN
BURHAN ARPAD
KAYTAN KORIÇ
NECATİ ZEKERİYA
TALÂT SAİT HALMAN
BURHAN GÜNEL
NURTEN ÇELEBİOĞLU
NAHİT ERUZ
MEHMET AYDIN
ÖMER NİDA
SUZAN GÖKÇEK
AYHAN HÜNALP
MEHMET CAN
GÜNAY TAYLAN
SAMİ TEZECİKLIĞLU
AYSIN UĞUR KEZER
CELAL UYSAL
MUHLİS SALİHOĞLU
A. DERMAN BAYLADI

Desen : Zeynel Beksaç Nurettinoğlu (Yugoslavya)

güney güney güney güney güney güney

SAYI: 71

Yıl : 6

AĞUSTOS 1973

Cilt : 6

250 Krş.

DİRENMELER

★

Muzaffer Uyguner

Tahsin Saraç, son yıllarda yazdığı şiirlerini *Direnmeler* (1) adlı bir kitapta topladı. Bu kitapta bazı şiirlerin oluşturduğu ve TRT Şiir yarışmasında ödül kazanan *Direnme* adlı yayınlanmamış şiirinin de kitapta yer aldığını anlıyoruz.

Saraç, *Direnmeler'e Bir Ölüm-süz Yalnızlık* (1964) ve *Güneş Kavgası*'ndan geçerek gelmiştir. İlk kitabındaki kişisel ve toplum-sal şiirlerden sonra tüm olarak toplumsal şiirlere yönelen Saraç'ın bu son kitabında da toplumsal şiirler ağır basmaktadır. Türkiye'de, Anadolu'da yaşayanların yaşamını, birikimlerini, öfkelerini ve kavgalarını dile getiren bu şiirlerde yepyeni türkçe sözcüklerin de ustaca kullanıldığını görüyoruz. Cemal Süreya'nın deyimiyle: "Öztürkçe sözcüklerin birer çalkılık gibi yükseldiğini görürsünüz orda". Birer çalkılık gibi yükselen bu sözcükler çok kez birer kışık gibi de keskindir ve işil işildir. Bir ustanın yonttuğu taşlar gibi ölçülü, biçilli olarak yerli yerlerine konulmuşlardır. Böylece, düşünülen yapı ortaya çıkar.

Kitabı üç bölüme ayırmış Saraç: *Dirim, Sevi, Ölüm*. Bu ayırım yapmacılıktan uzaktır ve her bölümdeki şiirler bir bütün oluşturduğu gibi, bütün şiirlerin de bir bütün oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Dirim bölümünde geri kalmışlığın öfkesi, ezilmişliğin kavgası vardır. Umutsuzların umudu, aydınlık yarınların salkını vardır onun şiirlerinde. İnsanları çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmayanlara karşı bir öfke, bir üç alma eğilimi görülür. Zaman zaman çekilir "buçak-öfke" ve yarınların kavgasına girişilir. O, bir ozandır; tüm ozanlar gibi

yürekli, beyecanlı ve öncüdür. Bir efsane yaratıcısının yanıp külünden tekrar canlandığını bilirsiniz, ozan da, ozan Saraç da öyledir işte: "Ben ozanım / Kaç seviden kurgun yesem / Göveririm kendi külünden, yeniden / ... / Ben ozanım / Devrim ateşlerini sonsuz yakacak odun / Toprakta kemiklerim / ... / Ben ozanım / Sizin yalnız kolunuz, bacağınız / Oysa benim / Hep yüreğim sargıda" (s. 8-9). Ozandır o ve "Suskunluğun o sarı öfkesiyle / Kininde bekleyen soğuk bir buçak"tır. Öfkesi, kavgası, umudu Anadolu insanı içindir. Anadolu'da doğmuş, Anadolu insanlarının içinde yaşamış ve onların acı, geri kalmış yürekleri sarsan yaşantılarını görmüştür. Anadolu başlı başına bir dünyadır, bir uygarlık harmanıdır. Güneş bile Anadolu'da güneş; su, Kızılırmak'da, Fırat'da, Seyhan'da sudur. Yüreğin Anadolu'da yürek olduğu gibi acı, suskun ve titrek acı da Anadolu'da acıdır. Saraç, bu gerçekleri görüp suskunluğun sarı öfkesi içinde yaşayan, ölüp ölüp dirilen ozandır. Bugünkü geri kalmışlığı karanlıklara bağlar, aydınlatılmamış mağaralarında güçlükler ve yoksulluk içinde yaşayan insanların bilinçsizliğine bağlar. "Senden ey KARANLIK, senden / Ölümü boyun buruşumuz / Acı, masız kara balta gücünden / Hep şu yaşlı orman duruşumuz". Ama yarınlarla öpülen mutluluk düşü içinde dir Sarac ve bunun kaynağını ışıktan, aydınlıkta görür. Bu bir düştür ona göre, çünkü ışığa bakan göz-lere mil çekildiğini de bilir. "Aklın Gökyüzü, binbir gözele pınar / Bir aydınlık halayı çekerken bütün doğa / Neden ışığa bakan gözlere mil çekilmiş" (s. 24). Saraç, göz-

Sevi Üstüne

Bütün insanlar aynı dille severler
Ve sen sevgiden habersiz çocuk
Gün daha yeni başladı derken
Bakarsın olur akşam çabuk.

Bütün insanlar aynı dille severler
Ve sen sevmeyi unutmuş kişi
Terkedilmişliğin korkunç karanlığında
Yitiriverirsin herşeyi.

Bütün insanlar aynı dille severler
Ve sen sevgiden yoksun kadın
Bir giz miydi, düş müydü neyse
Yerli yerinde kalsın.

Ahmet Nadir CANER

lere mil çekenleri acı, acımasız, sert bir dille yermektedir. Bunlara, yergi şiirimizin güzel örnekleri olarak bakabiliriz.

Saraç, gelecek için umutludur. Gelecek günlerin aydınlık olacağı inancındadır. "Kesit" adlı şiirin şu üçlüğünde bu umudu somut olarak buluruz: "Ama biz / Umudun al atlarıyla / Geceğin dağ göğsündeki ışığı içmekteyiz".

Kitabın ikinci bölümünde sevi şiirleri görülür. Ancak, bunlara belirli bir anlayış içinde yazılmış değişik sevi şiirleri dememiz gerekiyor. Bu şiirlerde değişik türden somut imgeler görülür. Bu imgeler birçoklarıncaya sevi şiirlerine oturmamış, sevi şiirlerinde yer almaması gereken imgeler olarak karşılanacaktır. Bu nedenle bu imgelerin yerine oturmadığı ya da buruk bir izlenim verdiği de söylenebilir. Bu, ozanın sevi anlayışı ile ilgilidir. Eğer ozanın sevi anlayışında değilseniz bu şiirleri dudak bükerek okumanız olağandır. Sözel, "Saçların soy arap atı kuyruğu / Kaçsan karanlıklara kamçı / Götüren en varılmazlığa / Bir göksel solukla uru" dizelerinin durumu böyledir. Aynı şiirden alınan "Yıkardı dişlerinin ak çakıllarında / Yıkardı eski bir gülüşü" dizeleri için de aynı şeyleri söyleyebiliriz.

Bu bölümde, yaşama sevincini, umutsuzluğun umudunun verdiği sevinci de bulmaktayız. Kavgasız, savaşırsız bir dünyada, bir deniz kıyısında yaşamak bütün insanların özlemi değil midir? Doğa gibi insanların da bir erince ulaştığı bir dünyadır bu, bir düş dünyası belki. "Supsuskun otlar, sular ovalar / Börtü böcek erince kol sıvamış / Balkur mavilerde bir kavgasızlık / Kurdu kuşuyla tüm doğa onanmış".

Kitabın son bölümünde ölüm teması işlenmiştir. Bu bir erken yöneliş değil midir? "Telek kır-mış, havalanmaz / Umudun alın-gan kuşu" derken Saraç, kurgun bir insan olarak çıkar karşımıza. Bütün umutlarını yitirmiş kurgun bir insandır bu dizelerde görülen. Bu bölümdeki şiirlerin adları bile

onun umutsuzluğunu gösterir: "Ölüm Sergeni", "Yarınsızlık" gibi. Zaman zaman bu umutsuz-luktan, bu bitkinlikten sıyrılır, "bir yaz kırağı" gibi bir serinlik-le can bulur.

Saraç, eski şiirimizi bildiği kadar dış ülkeler şiirini ve özellikle Fransız şiirini çok iyi bilen bir sanatçımızdır. Geçmişten ve yabancı kaynaktan beslenen şiiri, usta bir sanatçının sentezini ortaya koyar.

Özel bir dil sevgisi ve bilinci, yukarıda da belirtildiği gibi, şiirlerinde yansımaktadır. Saraç, bazı eski; ama bugün de bazan kullanılan fil çekimlerine yer verir şiirinde. Sözel, "yaslanısan" (s. 38), "görücek" (s. 47), "sürende" (s. 68), "uzayın" (s. 75) çekimleri böyledir. Saraç, bazı yeni sözcükler ve filler de türetmektedir ve bir çoğunu da yüreklilikle kullanmaktadır. Örnek olarak şunları anabiliriz: çimçim, salkı, pisik, çömçöl, aylamak, yeraydın, uzayaydın, denizlemek, yerlemek, eskinememek, sayrıl, dinleniklik, eskil, göğül, baharlanmak, alapaça vb. Halk kaynağından beslenen Saraç, bütün bu sözcükleri kullanırken bir yadırgı duymadığı gibi biz de yadırgamamaktayız.

Direnmeler, çağdaş toplumumuzun, gündümüz yaşamının somut örneklerini, şiirlestiren örneklerle dolu bir kitaptır. Tarihsel ve toplumsal bir kaynaktan beslenen şiirlerin dili, kuruluşu ve deyiş çağdaş bir ozanın ustalığını göstermektedir.

(1) Tahsin Saraç, *Direnmeler, şiirler*, Cem Yayınevi, İstanbul 1973, 83 sayfa, fiyatı 7,5 lira.

MIZIKALI ÇOCUK

Ana dikistedir anahtarını çevirince baba.

Dolar da ansızın odalara çok sesli kalın do
Resimece ikilenir vurur yangını gözlere.
Midas'a üfler durur sazlar mı, flütler mi;
Fadik mi o saçları yanağında bir kafa?
Solgunlaşır dudakları dolar durmazdan sağ sol;
Lâlelerle perdeler yanar günün ışıklarıyla;
Siler bitimliliği eski kemanını ansır da dedesi...

Ve biter gayrı gam gelince ince do sesi!

Halil KOCAGÖZ

Esintiler Kavşağı

— şiirler —

MEHMET SALİHOĞLU

750 Krs.

Bitmez Tükenmez

KARACAOĞLAN

*

Cahit Öztelli

On üç yıldan beri Mut kasabasında Karaca Oğlan şenlikleri yapıyor. Bu yıl yapılan şenliğin başka bir özelliği vardı. Büyük ozanın heykeli dikildi. Bir halk ozanın ilk olarak heykeli dikildi. Her türlü değerlin üstünde olan büyük ozan Karaca Oğlan olması ayrı bir anlam taşır.

Niçin Mut? Çünkü, Karaca Oğlan Mut'un Çukur köyünde yatıyor. Şiirlerinde Mut çevresi yer adları çokça yer almaktadır. Bu özellikleri gözönüne alan çalışkan Mut Belediyesi büyük bir değer bilirlikle her yıl onu anıyor. Bu günlerde bütün bölge bayram yapıyor. Böyle milli değerlerin yurdun her yanında anılmasını gönül istiyor. Son günlerde aldığımız haberlere göre Kars'ta "Dedem Korkut Şenlikleri" yapılacakmış. Bu yeni davranışın başında olanları alkışlamak isteriz. Ulusumuza değer kazandıran büyük kişilerin anılması genç kuşaklar için ayrıca bir öğretim ve eğitim görevi yapar.

Bu gibi şenlikler yeni yeni araştırma-

KISACA

"PTT'nin azizliği" nedeniyle bize geç ulaştığından, Cahit Öztelli'nin Karacaoğlan üzerine yazısını ancak bu sayımızda sunabiliyoruz, Sayın Öztelli'den özür dileyerek.

Kolombiya Üniversitesi Basın — Yayın Fakültesi öğretim üyesi Prof. William Wood, İstanbul'da yaptığı bir konuşmada, Türkiye TRT'sindeki "haber" lerin uzunluğundan yakınmış ve "Dünyada sizinki kadar sıkıcı haber veren bir başka TV istasyonu göremedim" demiş. Eh, "TRT'nin kulakları çınlasın" diyelim biz de...

Bir günlük gazetenin Cumhuriyetin 50. yılına büyük bir armağanı varmış: MUM-YA MÜZESİ. İşin gerçekleştirilmesi için de, dünyaca ünlü iki mumya müzesinin uzmanlarıyla ilişki kurulmuş. Bunlardan biri olan ve anımsanırsa, Londra'da kendi adıyla tanımlanan Madam Tussaud'un müzesinde Atatürk'ümüzün de bir anıtı vardı, kendisine hiç benzemeyen. Üstelik uygunsuz bir yere konulmuştu ve de basımımızda bir süre sözü edilmişti. Yani demek istediğimiz şu: İlişki kurulduğuna göre, aynı müzenin ilgilileri, — isterseniz sanatçıları, yontucuları diyelim buna — aynı yanılıya düşmesinler, bu güzelim davranış lekelemesinler...

"ANIT KABİR"de, ününü özellikle yurt dışında sağlamış bir ressamın, "karargâh" kurarak çalışmalarını nereye dek sürdürebileceğini bilemiyoruz. "Anıt Kabir" deyince, elbette bir başka önem taşıyor böyle bir konu. Ve de "resmi" bir ağızdan açıklama bekleniyor, konu, hele biraz da dedikodu-ya dönüşünce...

lara yol açar, milli kültürümüze yeni değerler katar. Bu işde devletin de önde olması, yerli çalışmalara yardım etmesi beklenir. Şimdilik bunu göremiyoruz.

Karaca Oğlan üzerinde en az elli yıldan beri çalışılmaktadır. Ben de yirmi beş yıldır büyük Ozan için çalışmaktayım. Hazırladığım kitaplar ondan çok baskı yaptı. Ama, çalışmalarım bitmedi. Sık sık yeni bilgiler, yeni şiirler buluyorum. Bunları zaman ve fırsat buldukça yayımlayacağım.

Aşağı yukarı bütün saz şairlerinde olduğu gibi Karaca Oğlan için de bilgiyi halk söylentilerinde bulmaktayız. Bir de şiirlerinden kimi ipuçları çıkarılabiliyor. Bunlardan ele geçenleri kitaplarımda verdim. Benim derlemelerim hep yazmalara dayanır. Ağızdan toplamalara değer vermem. Çünkü, halk bilerek bilmeyerek şairleri birbirine karıştırır. Uzman olmayan kişiler bunları gerçek sanır.

Yeni bulduğum ve bu güne kadar hiçbir yerde yayımlanmayan on kadar şiirden üçünü bu yazıda vermek istiyorum.

Aşağıdaki birinci şiir, iki aşiret beyinin kavgası üzerine söylenmiştir. Bilindiği gibi, yüzyıllar boyu, aşiretler değişik nedenler yüzünden birbirleri ile çarpışmışlardır. Karaca Oğlan'ın bu konuda şimdiye dek bir şiiri yayımlanmamıştır. Halk söylentilerine göre aşiret ve beyleri ile de ilişkisi vardır. Bu bakımdan verdiğimiz "destan — türkü" değer taşımaktadır. Birinci dörtlüğün yazıya geçirilirken bozulduğu anlaşılıyor. Auşar ve Cerit Çukurova'nın ünlü iki aşiretidir. Bu aşiretlerin beyleri olan Emirze Oğlu ile Recep Oğlu, bu tip kavgaya şiirlerinde gelenek olduğu üzere, karşılıklı konuşurluyor.

Auşar'dan Cerid'e bir selâm geldi
Cerid'den Auşar'a bir gülâm gitti
(Merdanlar) içinden seçilsin deyi
Şehitler gömleği biçilsin deyi

— Recep Oğlu der ki, ben de nâçarım
Sağ olursam Karacay'ı geçerim
Girgin deve gibi köpük saçarım
Yurdum lâlâ gülü, konarım, demiş

— Emirze Oğlu der ki, kalkın görelim
Emmüli, dayılı cenge girelim
Geldi düşmanımız, karşı varalım
Auşar döğüşünü bilirim, demiş

— Recep Oğlu der ki, hey Ali Veli
Belü sırma tırkeş, kantar cıdalı
Bin atlım biniyor, beş yüzü deli
Yığıldı meydana dökerim, demiş

— Emirze Oğlu der ki, gönülüm farımaş
Nice korlu dağlarım var erimez
Auşar kurnazı derler, beri gelmez
Değirmen Deresi'n geçirmem, demiş

Hepsi Birden

Gülün özünü duyan çocuklarla
Ufacık ellerini kapatmış kuş doğası
Uzun bir geceliktir artmış boyundan
Şebboyları tutkuların ardından

Övgüsü durmayacak bedenim
Düşün ki toprağın canın rengin
Ufarak yontularla akacak su
Karşısız büyüme ateşin

Ertuğrul Oğuz FIRAT

— Recep Oğlu der ki, gözlerim bağlı
Yetersem üstüne ağalı, beylü
Tavlamızda çifte küheylân bağlı
Lice'den yanını ahırım, demiş

— Emirze Oğlu der ki, medet mestime
Üç tuğlu isen de gelme üstüme
Selâm gitti yârenime, dostuma
Kurt Kulağı'n beri geçirmem, demiş

— Recep Oğlu der ki, medet mestime
Üç tuğlu isen de geldim üstüme
Kurt Kulağı donansın kanlı posta
Eğlen, kanadını kırarım, demiş

— Dinle Karac'Oğlan, neyledi netti
Emirze Oğlu yeri yurdu unuttu
Gine Recep Oğlu dediğin etti
Göçer, Midilli'ye inirim, demiş

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Aşık mı dayanır nazına senin
Kul olup kapında eğlene geldim
Mâilim bir kelâm sözüne senin

Kaçma yavrım kaçma, ben adam
yemem

Gizli sırlarımı ellere demem
Salıp pınar başna geldiğin zaman
Yüzümü yüzüne süreyim senin

Gönül kuşu uçu derler iraktan
İçimiz de doldu kanlı iraktan
Öldüme gam yemem çarkı felekten
Başımı koyayım dizine senin

Yayla yolunda da yar hezel hezel
Dökülmüş yaprağı kalmamış gazel
Sana derim sana, bivefâ güzel
Aşık mı dayanır nazına senin

Bu koşmanın son dörtlüğü yazılmadığı için ozanın adı yoksa da, şiirin üzerinde Karaca Oğlan'ın olduğu yazılıdır. Üslup ve edâ da bu koşmanın onun olduğunu göstermektedir.

Aşağıdaki semai de yenidir. Benzerleri varsa da bu yeni ele geçmiştir.

Yürü bire Dönde'nin de güzeli
Sen güzelsin, sana deşmeli değil
Ak elleri boğum boğum kınalı
Neyneyim gözlerin şirmeli değil

Harâmi olmuş da yola inmişsin
Aşnayı öldürmüş, kana girmişsin
Allar geyinmiş de gelin olmuşsun
Neyneyim ak göğsün düşmeli değil

Karac'oğlan der ki, dağdan aşmadım
Oturup yâr ile bâde içmedim
Fırsat elde iken alıp kaçmadım
Öldürmeli beni, döğmeli değil

GÜNLÜĞÜMDEN

İsmet Kemal Karadayı

Necip ile Seher

4 Nisan..

Öğretmen Necip, yirmi yaşlarında, duyarlı ve "baba gücü" ile evlenmeye hemen hazır bir genç, "esgerliği gelmeden".

Ondört yaşın yeni başlamış te, dirginliği ve aranışı içindeki Seher Kız'a gelince o, "Alamanya"ya dö, necek. Hele bir, kentin "pazar"ını savsın da, renk renk giysilerini takınarak, Seher, "köyün en güzel". Üstelik "avrupa görmüş", işçi olan "buba"nın yanında.

İlk karşılaşma, "yıldırım aşk". Sonra da "gelen ay" için yakınları ve tanıdıkları hem köye, hem kentin "düğün salonu"na çağırın şiirli kart.

Ama o ne ? Bir mide kanaması. Belki de çılgınca bir tutkuniçlik ve dayanılmaz özlemdir Necip'i şu "ilk gün" hastahaneye yatıran.

Necip ağlar; Seher ağlar, telli duvaklı. Analar, babalar ve çok yakınlar, "nikâh memuru"nun yanında dokunaklı.

Oysa nasıl da kal payı yetiştirilmişti "yaş büyütme"ler, "askusuz ilan"lar.. Şimdi n'olacaktı, "tohdur laporduyla onbeş gün daha" kavu, şanıyacak mıydı "acelec" Necip, güzelim Seher'ine? "Gadersiz" Necip, "dut yesin"di.. Çaresiz bekle, necek.

Kaç ay geçti ki sunun şurasında? "Bir kış bile deei".

Seher, "taze gelin"dir. Taze gelinler ise kaynanadan, kaynata, dan önce el içine çıkmaz, onlardan önce sofraya oturmaz, onlar sormadan konuşmaz, onların yata, masını beklemeyen yatak odasına çekilemez ve de gün içimden kalkar, siler, süpürür.. "Namazdan niyazdan irak, aşdan beşikden habersiz" Seher. Bir de el öpmeyi başaramamıştır "dürtüklemedikçe, hayramlarda". "Hizmatı elcık bu kızın, bize yaramaz. Pangadaki mamır gızı alam demiş idim, din, nemedi. Mütaydın gızına heç yavaşmadı. Ne varna o kibrit gutu, sundaki gohulu metdüpde varıdı elleğim. Zabah akşam uyuyo bu gız, mıtbah işi de, bilmiyo. Hastalıkly da benziyo ya, galiba ba, şa dek gidemecek."

Babasının yardımı olmasa Necip'in maası yeter mi ? Yetmiye, cek, bu belli.

Necip, öğretmenlik yaptığı köyde kahveye, tatillerde baba evinin bulunduğu kentte ise sinemaya, gezmelere artık yalnız çıkmakta, dir. Kendisi "çocuk" olan Seher'in, "çocuğa kalacağı da yok zali". Necip boşanacak.

Bir süre ayrılık, Babası, bir türfü gelip alamaz Seher'i. Almanya'dan. "Durmasın evimizde" diyor

"büyük gelin" de.. O bile "kaynata"dan yana..

Altı aydır yok ortada gencecik Seher, ince, güzel..

Şimdi açıklıyorum: Necip ile Seher'e "şiirli kart"ı hazırlayan ben.. Bugün Seher'in davası var Ağır Ceza'da. Savcısı ben, "Beni kaçırın muhtarın oğludur.. De, demle çapaya giderken.. Bu da arkadaşsı. Şikâyetçiyim.." diyen Seher'in, solgun ve süzgülün bir yüzle ortaya koyduğu son faslı söyleydi: "Necip'den ayrılmam, onu seviyorum hakim bey.."

Al—yeşil giysili..

Ne Var ?

6 Nisan..

"Aşırı"nın ne olduğunu, ne olmadığını bilmeyen "sıcıl—not"cu baylar, iyi yönetici de, çağdaş hukukçu da olamazlar. Onların "yüksek"likleri, aslında hep düşüş çiz, gisi üzerindedir. Yücelen, yenidir, iyi dilek'tir, çıkarılıktır, gerçeğe uygundur. Yanlışları, yanlışları basamak edinmiş önyargılı ve bilgisiz kişilerin ellerini sık, makta hiçbir yarar yoktur.. "Yiti, ren kazanıyor".

Dünden kalma bu düşünceleri Ankara caddelerinde çoğaltırken Günel'le karıştık Remzi'de.. 1962 miydi, 1963 müydü, tam çıkaramıyorum. Bir simiti bölüştü, şümüz İstanbul arkadaşlarından bu yana tutarım Günel'i. Yeni evlenmiş, eşiyile tanıştırdı beni.. Daha sonra, "aforizma"cı Altıntaş ve "günlük"çü Buyrukçu, alacağım yağmurluğu, benimle birlikte dostça ve bir güzel ıslattılar. Ya, sanılar..

Picasso

8 Nisan..

Büyük sıkıntı, büyük yalnızlık.. İnsan gerçeğini çok iyi bilen ve uygulayan her zaman genç, hatta çocuk Picasso, büyük değıştirici..

Dün, doksan iki yaşında ölen bu ölmelik örneği İspanyol, çağları çağdışı kılan ve eskiten, çağımızın en ilginç yenilikçisi olarak kabul edilen bir santçiydi. Hep özgür, hep devingen, hep arayıcı, etkileyici ve çoğaltıcı insandı o..

Şöyle diyor kendisi de bir yerde: ".Sanatçı, kendi gerçeğini a, rar. Ne var ki, o gerçeği yaptılarında bulamaz. Bulduğunu sandı, ş an, başka gerçeğe yönelir. Gerçeği biçimlere, türlere, kalıplara sokmaya çalışmam ben. Öyle yap, saydım, iyi pasta pişiren bir aşçıbaşından ayırdım olmazdı.. Kişinin yaptığında özgürlükle ilgili tek şey vardır, o da içinden gelen bir dürtüyü özgürlüğe kavuşturması, dir.."

KÖŞEMDEN :

GÜNEŞE VE AĞACA BAKARKEN

— Ender'e —

Yağmur dinmiş, güneş çıkmış buluttan
Gel, pencereden bakalım karıcığım
Öğle uykusu, pehriş, ilaç yeter olsun
Ben yalnız ağaçları seyredeceğim

Şu hava yok mu, ıslak dalların arasında
Arınmış, yıkanmış ve saydam
Ne de güzel oluyormuş güneş vurunca
İğde, kestane ve çam

Biliyor musun yaşamayı unuttuğumuz
Yağmuru, güneşi, uçan karı
İçimizden, dışımızdan akıtmahymışız
Yaza, kışı ve baharı

Durmadan, koparıp götürüyor bizden
Kitapların ötesinden akan ulu ırmak
Zaman zaman kuş gibi ve ot gibi yaşamak
Geçiririz de içimizden

Şu dağdağadan bir türlü kurtulamayız
Hep haksızlık, hep eşitsizlikle kavga
Sanki dünyamızı yeni tanımadayız
Oysa hep aynı serüven, yüzyıllarca!

Mehmet SALİHOĞLU

Etler'de, Harem'de

11 Nisan

Etler'den Rumelihisarı'na inerken o görünüş ne güzel.. Yeşil, mavi elele.. Tepeler ve Boğaz.. Burada kağı sesi, ta oralarda makine gürültüleri. Kuşku, kıvanc, iç çekiş. Boğaz Köprüsü de görü, niyor, çimenlerine uzandığımız yerden. Bir çiçeği, bir yaprağı, bir tağı öpecektir burda o, öteki giderse.. Ölürsek bizi kim soracak, anacak, anlayacak durup da?

Şimdi Harem terminalinde, dün ve bugünün notlarını tutuyorum.

Şöyle de düşünüyorum, sıkıntı, larımı, hiçliğimi kurarken : Doygunluklar ve yakın umutlar yoksa, insanda tedirginlikler artar. Bu da, bir yandan yaşama sevinç ve coşkularını, öte yandan çalışma hız ve olanaklarını azaltır. Sonuçta, çoğu zaman, tatsızlık ve mutsuzluk başgösterir.

Sevmenin yüceliğine çıkar ara, yanlar, önce kendi güçsüzlüklerine ağlasın ve sonra gülsünler, gülsünler, gülsünler..

Şiirler

15 Nisan..

Dinamo'yu, Necatigil'i, Hasan Hüseyin'i, Baranus'u, Karasüley, manoğlu'nu ve A. Kadir çevirisini okuyorum bugünlerde.

"Merak etmeyin ahbablarım — Yeşil gecesinde çayırın — Yine Ağıklara öpüşmek var" (Dinamo)

"Ev yoksa, yoksa dost, var da çok uzaksa — Bir garip durgunlukta nasıl durur?" (Necatigil)

"Seviştim deliler gibi — Ve de, İler gibi sevistikten hemen sonra

bile — Yeniden sevişmeğe başlar gibi başladım — Şiir iççiliğine" (Hasan Hüseyin)

"Demem o ki, yeryüzünü yeryüzü eden — En olumlu eylemlerin tümünden — Sevmek üstün, sevmek güzel, sevmek gür — Sevmek eğemen" (O. N. Baranus)

Kimi şiirler dize dize de alıcır, çarpıcıdır, kendini kolay algılatır. Kimi şiirlerin ise tümüyle yazınması ya da okunması gerekir, ancak öyle anlamına ve tadına varılır.. Ya da büyücek bir bölüm alınmalı uzun şürden. Dinamo ve Hasan Hüseyin bu ikinci türden. Örneğin, Nazım ve Ahmet Arif de. Birinci tür için Necatigil'den başka Dağlarca'yu, Saraç'ı, Birsel'i vb. sayabiliriz.

Kurultay

22 Nisan..

TDK Olağanüstü Kurultayı'nı, iki gün çalışarak sona erdirdik. Yer yer Anayasa'ya aykırı bir yasaya tüzüğü uydurmak güç. Savcı, Önder, Meray, Cumali, Dizdaroğlu, Saraç, Cankoçak ve biz birkaç Cumhuriyet Savcısı ile Yargıt, "Türk İnceleme Yarkurulu"nda, olsa olsa biraz daha birbirimiz tanıdık. Taşan vardı, Ersay vardı. Sonra bir şiir : "Nisan — 315" — İsyan sabahlarla mavi, ince.. Eğilip gözlerini içerken severdim.. Bu, pırlı pırlı aydınlıkları kışide bilmek, beğenmek ve övmek de demektir. Apayrı, bambaşka. Ankara, güzel — çirkin içinde. Ankara açık—kapalı, Ankara iyi—kötü, Ankara.

Bir yandan Kemal Tahir ölüyor.. Ve nisan gülleri uzakta..

Güneyden GÜNEY'e Mektup

Celâl Çumralı

BURUK

Bir büyük gelir kentin sokakları
küçülürüm altında
siyahça yaşamaktan.

Oya UYSAL

Sevgili Özbilen,

Verdiğim sözü yerine getiriyorum. Bu mektubumu ozan dostumuz Aysin Uğur Kezer'in şiiriyle dolduracağım. Benim için tümünden bir boşalma olmayacak, öylesine Kezer'in şiiriyle doluyum ki damla damla sunacağım dostlarıma, kıskançlık değil, zaman zaman özlemini duyularını dilediğimden.

İlk karşılaşmamızda şiirlerine tutkunluğumu belli etmemeyi yeğledim. Biliyorsun, yapmacık bir incelikten sakınarak kıyasıya bir eleştiriyeye girişmiştim. Kızmaca darılmaca yok diye başlamıştım söze. Yıllarca önce Samsun'da yayımlanan Samsun güncesindeki yazıklarından (Fıkra'larından) birinin başlığını anımsamıyorum içimden: "Tenkide katlanmak yığıdın har-

cıdır." Sezdirmeden Kezer'in yüzünü incelerken, bir alınganlık, bir gücenlik izini görmemişim. İşte bu nedenle, o özel konuşmamızı dostlarımıza açıklamaktan çekinmiyorum.

Ben dinlediğim bir şiire, ya da elimde aldığım bir şiir betiğine önce dil açısından, Türkçe sözcüklerin kullanılışı yönünden eğilirim. Ozanın titizliğini, harcadığı çabayı, kaygılarını izlerim. S U S U Z şiirinde eş anlamda iki sözcük var : Yiten ve Kaybolan. Türk Dilinin arınmasına, arı türkçenin gelişmesine ozanların büyük ölçüde katkıda buldukları gerçeğini gözönünde tutarak; karışıklık yaratan bu tutumu doğru bulmadığımı belirtmişim. Aysin Uğur Kezer hoşgörülü bakışlarıyla görüşüme katılmıştı.

Kaybolan sözcüğünün geçtiği dizesi şöyledir:

THUKYDİDES' den (M.Ö. 490 — 400)

Parti kavgaları yüzünden sağtöre bozgunu

Çev : Nermin Uygur

Gerek barış dönemlerinde, gerekse genel mutluluk ortamlarında, devletler olsun, bireyler olsun, istemlerine aykırı durumlara pek düşmediklerinden, daha soyluca duygular ve düdüncülerle davranışlarını denetleyebiliyorlar. Ama, bir savaş belası gelip çattı mıydı, yaşam hoşluğunun, bolluk ve huzurun yerine yeller esiyor; yepyeni, ters, zorunlu koşullar egemen oluveriyor halk çoğunluğuna. Özellikle kentlerdeki siyasal parti şüretmelerinin hızlanması da bu yüzden işte. Kimi gizli—kapaklı işler ışıyveriyor, bozuşmalar, suçlamalar izliyor bu karmaşayı, yeni yeni oyunlar tezgahlanıyor, saldırdaki, dişbilemelerdeki doz artıyor, gündelik sözcüklerin, sözlerin bile anlamları değişiyor giderek.. Bu gidüşatın sonuçları şöyle de özetlenebilir: Salt "parti" çıkarını gözeten atılganlıklar ya da pırsışlar, ödekliliği sısleyen çokbilmişlik, beceriksizlikleri süsleyen pis bir yaldız! Öfke, erkeklige özgü bir erdem olurken, gerçek görevlerden kaytarmalar da birer bilgiçlik yeteneği! Ne ölçüde hıncı çıkışlar yapabilirsen, o ölçüde güven besleniyor sana; karşına dikilenler ise birer "hain", sakıncalı kişi!

Bu durum, "partidaş"lığı, akrabalıktan da üstün kılıyor elbet. Böylesine partilerinin geçerlikteki yasaların koruyuculuğuna değil de, tam tersi, onlara aykırı sığınışlara yaslanmaları doğal. Bu tutum amaçlaşıyor bile. Karşı yönden gelen ussal öneriler hoşgörüsüyle karşılanmaz oluyor, ancak güç üstünlükleri belliginse, "eyvallah"çı bir oyalamayla geçitirilmeye çalışılıyor o durum. Hele bir de barış andı içildi miydi, ancak yeni bir "takviye" gelene değin sınıyor iki yön de; ardından daha canavarca bir çullanış! Şurası da bir gerçek ki; çoğu kişiğulları, kendileri için, "beceriksiz ama, namuslu" denmesini değil de, "düzenbaz,

ama becerikli" denmesini yeğliyorlar. Bunların öz nedeni, salt kişisel çıkar ve tutkularla beslenen "ikbâl" özeni, ona ekli olarak da hır—gür zorunluğunda, parti buyruğuna uyarak, öldürüsiye bir tutum. Hemen hemen tüm devletlerin içindeki karşıt yönler, önderlerinin cıfcaflı, çın çın öten bildirileri ardında, ulusun siyasal eşitliğine, dengeli bir yöneten—yönetilen uyumuna sözde üstün bir önem tanıyarak kutsal ödevlerini yerine getirmişesine utku çığlıkları atarlar. Beri yanda ise; hukuk ilkeleri devletin gerçek çıkarlarıyla çelişmektedir, ceza anlayışları partilerinin eleştirilemezliğini yücelttiği oranda değişimlere uğrar; artar, azalır; sonra da yol-suz oy kazançları ya da zorbalığı çağırın bir soysuz çaba... Daha insanca, uygarca yöntemleri denemek gereksinmesini bile duymazlar; çünkü, PARTİ korkusu, TANRI korkusunu ötelemiştir.

Bir örnek: İşte salt bu tür parti didişmeleri yüzünden Hellas'ta toplumsal çöküntü, sağtöresizlik kolgezmiye başladı; yön tutmayan yurtdaşlar ise — kavgayı körüklemedikleri için ve kendi yağlarıyla kavruşmaları pek kıskanıldığından — iki partice de alabildiğine horlandılar, ezildiler. Aksoyluca davranışlar, temiz yüreklilik, mertlik, silginlik tefe kondu; sinsilikler, kalleslikler gözdeleşiverdi. Başa çıkılmıyordu o iki azgın "güruh"la; kuru kuruya sözleşmeler, yeminbillâhlar boşunaydı; daha da çıkmazlara yolaçıyordu giderek.. Üstün olan "ün"dü; en olumlu çözümleri us'da, deney'de arayanları "hünerli kurnazlık"larıyla hep altden o yüzüstü, gaddar ÜN! Kofluğu sezilebilir kaygısıyla, — iç çelimsizliğini bildiğinden — özellikle savunma gücünden yoksunları peşpeşe yokedip Hellas'ın tez kabuk tutmaz yaralarını daha da azdıran ÜN ya da ÜNLER!

Umutlar vardır tutsak etsen kaybolan. Bu tutsak etsen sözcüklerinin dizede bir sürçme'ye yol açtığını da söylemişim çekinmeden. Evet anlamında susmuştu gülümseyerek.

Kötü Perşembe'nin adına takılarak sormuştum, John Steinbeck'in Tatlı Perşembe'sile bir soydaşlığı var mı, diye; "bir yaşanmış olayın anısıdır" karşılığı vermişti içtenlikle. Acının/yalnızlığın, gülücül — Humour — bir sesle sunulduğuna bir diyeceğimiz yok ama, öbür şiirlerinde bu havanın bulunmayışını nasıl yorumlamalı? Ozanımızın içinden şöyle bir yanıt geçmiş olabilir: Bu yöntem yolum değil ama, ben o biçimde de yaratabilirim. Değerli ozanımızın böylesine zoraki oyunlara katılmasına da ben katılmıyorum. Sen düşünceni açıklamıştın ama, tedirgin olduğunu anlamıştım; gözlüğünü iki kez düzelterek ve de bakışlarını Kezer'den yana çevirerek, yeter artık der gibiydin, o tatlı aracılığını unutamam dostum.

Sensizlik şiirini, toplumsal öz'le beslenmiş sağlıklı bir şiir olarak sapsamıştım, sanırım kendilerine okutmuştuğ bu güzel şiiri. Bu şiir, toplumu şiirin; bir çığırkanlık şiiri olmasını isteyen anlayışsızlara, ders verecek güçte bir örnek olarak sunulmalıdır. Bu eşsiz örnekten de anlıyoruz ki, sanatın potasında pismeyen bir şiir ne toplumu niteliği olur, ne de başka tür özelliği bulunur.

Tutsak'ın güzel şiirlerinden biri olan Yağmur Gölgelelerinde şiiri şu vurucu dizelerle başlıyor :

Siz bilir misiniz

Yağmur gölgelelerinde kuru düşlerin sıcaklığını

Çağrışım yoluyla bu güzel dizelerin etkisini sürdürürken :

Yağmur gölgelelerinin toprak kokulu tadını

dizeleriyle yeni çağrışımalar başlıyor.. Daha ilk dizelerin tadını çıkarmadan yeni imgelerin, görüntülerin etkisine giriliyor ki vurucu güçte bir azalma duygusu yer alıyor.. görüşümü bağlayayım; imgeler, görüntüler, simgeler zincirinde kopmalar / Bükülmeler olmamalı; Bütün'ün olumlu etkisini yitirmemeliyiz. Ama şiirlerinin çoğunda bütünün en güzel örnekleri sunulabilmiştir.

Gözlerin şiirinden :

Acımasız vuruyor gözlerin

Yeter mermi gözlüm yeter

Şiir bu güzel dizelerle olmuş, yeter bize bu dizeler; şiirin, bu olgun meyvanın oluşma süreçlerini bilmeye bir gerek göremiyorum. Şiirin stürünün aşılmasının sakıncalı olabileceğine değinmek istiyorum.

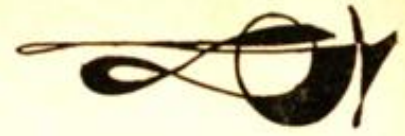
Susuzluk ve Yaşam şiirlerini ben bir şiirin bölümleri olarak görüyorum, bu iki şiir bir arada okunursa bütünlük kazanıyor hence, şu dizelerle susuzluk/Yaşam'a bağlanmış olmuyor mu?

Susuzluk'tan :

Her geceyarısı sensiz düşlere bıçak çeker

Hastaneler Hasta

Behzat Ay

Resim : Vedat Oğuzcan

Nüfusun yüzde 61'i bir ve iki odalı evlerde oturan, işsiz sayısında her yıl 400.000 kişilik bir artış olan ülkemiz insanların sağlık durumlarının, amacımız olan "Çağdaş Uygarlık Düzeyi"ne yakışmayacak derecede bozuk olduğu yadsınmaz bir gerçektir. Hem öylesine bir gerçektir ki, Erim Hükümeti'nin Sağlık Bakanı, 25. Verem Eğitim Ve Propaganda Haftası'nın açılışı dolayısıyla yaptığı konuşmada, "Türkiye'de 200.000 veremli var," demekle, bu gerçeği resmi bir ağız olarak açığa vurmuştu. Birçok hastalıklardan yalnız birinin pençesinde 200.000 insanımız kıvrılmaktadır. Kimbilir öteki hastalıklarla ölüm kalım savaşı yapan insanlarımızın sayısı ne kadardır? Veremli insanlarımızın sayısının saptandığı gibi, öteki hastalıklarla pençelenenlerin tek tek sayıları da meydana çıkarılsa, kuşkusuz korkunç bir rakam toplamıyla karşılaşacağız.

Devletçe

Sağlık sorunumuzun da, öteki bütün sorunlarımız gibi elbette devletçe ele alınması gerekir. Sosyal devlet anlayışı bunu gerektirir. Bunun için de Anayasa'da bu görev kesin olarak belirtilmiştir. Belirtilen bu görev yerine getirilebilirmekte midir?

"Anayasa'nın uygulanmamasının gerçek anlamını gösterebilmek için insanları en yakından ilgilendiren bir konu üzerinde — sadece bir örnek olsun diye — durmak pek isabetli olabilecektir. 'Sağlık hakkı'nı ele alalım: 'Hastalık ve ölümlerle karşı kar-

şıya kaldığı halde mali imkânsızlıktan dolayı sıhhi yardımdan yoksun kalan kimseler için klasik hürriyetler arasında yer alan hayat ve vücut bütünlüğünü muhafaza hakkı bir istihza teşkil eder' (Anayasa'nın Gerekeşi). Şimdi bu gerekenin gereğini istemek suç mu? Anayasamız, 49. maddesinde şu hükmü getirmiştir: 'Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlamakla görevlidir.' Bu görev yerine getirilebilmiş midir? Yerine getirebilme çabalarını engelleyen güçlerin başarılarını sürdürdükleri açıkça görülmektedir. Yalnız ilaç sorununu düşünmek yeter (1)."

İster insançılık, ister verim açısından düşünelim, sağlık sorunu, öteki sorunlardan daha çok önem ve ivedilik gerektiren bir sorundur kuşkusuz. Ve kuşkusuz, bu sorunun halli devletin vatandaşlarına karşı olan görevlerinden biridir.

Aslında, sosyal devletin, halkının bütün sosyal sorunlarına, sosyal güvenliğine önemle eğilmesi bir zorunluktur. Çünkü: "Gelecek güvenliği o kadar önemli bir sorundur ki, kişileri etkilemekle kalmaz, bütün toplumsal davranışları değiştirir, toplum ahlakını bozar, kişileri bütün moral değerleri bir yana iterek mümkün olduğu kadar mal ve para kazanmaya sevkeder. Eğer bir toplumda gelecek güveni sadece kazanılacak mal ve paraya bağlıysa, başka hiçbir şeyin önemi kalmaz. Sefalet, açlık ve hastalık korkusu bir kere bilinçaltına yerleşirse, her şey göze alınır duruma gelinir. Onun içindir ki, sosyal güvenlik

göründüğünden çok daha önemlidir (2)."

Bir örnek

Mümkün olduğu kadar para ve mal kazanma anlayışının sonucu doğan, acı bir haberi alıntılalım:

"Urfa—Haber Ajansı — Alparslan İlkokulu öğretmenlerinden 20 yaşındaki Ayşe Bereket, doğum için gittiği doktorun isteği bedeli ödeyememiş, cebindeki para, ameliyat ücretinden 50 lira noksan çıktığı için haytından olmuştur. Genç öğretmen, şehrin tek doğum mütehasası Ferudun Ayalp'ın talep ettiği 200 lira ücretten noksan kalan 50 lirayı bulabilmek için kapı kapı dolaşırken kan kaybından can vermiş, olaydan sonra doktor savcılığa tutuklanmıştır (3)".

Doğurganlıkta Anadolu anaları çok bereketli, gene de bereket versin ama, öğretmen Ayşe Bereket, parası olmayınca canından olabiliyor. İnsan sağlığı ile uğraşan kişilerdeki para hastalığı, para tutkusu acı sonuçlar doğurtuyor. Hekimlerin, para hastalığından uzak kalamaması sonucu, kendilerine başvuran hastaların bırakın tedavisini, ölümlüne yol açabiliyor.

Hastaneler de hasta

Devlet, sağlığı bozulan vatandaşlarını, hastaların yatırılarak bakıldığı yurtlar demek olan hastanelerde, yetiştirdiği doktorlar eliyle tedavi etmek ister. Ne var ki, hastanelerimiz de sağlıklı değil. Hastaneler de hasta. Hem bu hastalık daha korkunç ve daha çok düşündürücüdür. Hastaların bakılması, tedavi edilmesi için kurulmuş olan hastanelerin sağlıklı olması gerekir ilk önce, ki görevini yapabilsin. Ne yazık ki, hastanelerimiz sağlıklı çalışmıyor, iyi işlemiyor. İç açıcı değil. Felçli hastalara benziyor hastanelerimiz. Hastası olup da (adamı da yoksa), hastane kapılarında sürünenler, geri gönderilenler bu gerçeği daha iyi bilirler. Çünkü bu çileyi çekenler bilir.

Sonuç

İnsan hayatının değerini en iyi bilmesi gereken kurumlar olan hastaneler, hasta olan insanlarımızdan çok daha hasta... Hasta birer kurumlar olan hastanelerin kapılarında sürünen hasta insanlarımızın hastalıkları birer kat daha artmakta. Bu dram pek çok korkunç ve müthiş utanç vericidir. Kırk yıllık devlet memuru olan, Yüksek Denetleme Kurulu Üyesi yazar dostum Hilmi Özgen de, intihar etmeden hemen önce, yazıp bıraktığı notta, doktor ve hastanelerin tutumundan yakınıyordu. Bu elem verici durum tümümüzü düşündürmelidir.

(1) Prof. Dr. Faruk Erem, Cumhuriyet Gazetesi, 17 Temmuz 1972.

(2) Dr. Erdal Atabek, Milliyet Gazetesi, 28 Nisan 1972.

(3) Ömer Okutan, Hürriyet Gazetesi, 17 Mayıs 1972.

dizesi ile Yaşam'ın

Bıçak çektim geceler boyu yazgılara

dizesi Ortak duyuların eş benzetilerini bir yitmeleme diye kabullenmiyorum, bütüne varan zorunlu basamaklar olarak niteliyorum.

Şimdi de dostlarıma, **Tutsak**'tan bir güzel dizeler tutamı sunmak istiyorum, seçkin dostlarıma en değerli armağan başka ne olabilir?

Özlemeyeceğim böyle gün ışığında karanlığı

Bir ses var, adını ölüm koyduğum

Oturmuş gözbebeklerime bir yalnız adam

Yolar düşünceli günlerdir

Bir çöl gibi susuzdur sevilere yüreğim
Umut korvanları geçer bir uçtan bir uca

Sarhos esiyor rüzgârlar dallarda

Biliyorum seni sarsam yumak yumak
Dokumaya bir ömür yetmiyecek

Yorgun sabahlarda uçar umutlar
Bir avuç yalnızlık kalır ellertimde

Gözlerin gelince aklıma

Bir başka ses oluyor evren

Anılardan doğacak yaşama gücümüz

Ben de yineleyip duruyorum yorulmadan :
Şiirle doğacak yaşama gücümüz diye, doğmakla da yetinmiyecek, bizimle büyüyecek, olgunlaşacak, ama bizimle ölmeyecek. Kendimden söz edeyim; şiir, günlük yaşamımı biçimleyebilen güçlerin başında gelmiştir, sabahtan geceyarılarına değin şiir okumak, ya da şiir düşünmek anlamını taşımaz bu. Hani **hızır gibi yetiştirdi** derler ya, işte şiirin yaşamıma karışması, katkısı, etkisi bu anlamda olmuştur. En çetin bir çalışma, çalışma, kavga içinde, **öldüm / bittim** dediğim bir anımda, şiir kurtarmıştır beni, elimden tutmuştur, yaşama sevinci direnci vermiştir bana.

7.6.1973 günü konuştuğum olan dostum **Cahit Öztelli**'nin, defterime yazdığı "**Celal Cumralı**, yirmi dört saat **şairin**" türmesini ben bu anlamda yorumladım. Ne dersin, doğru değil mi?

Bu mektubum, **Ozan Uğur Kemer**'in **Tutsak**'ı üstüne, mektup biçiminde bir eleştiri / deneme adayı oldu diyebilirim, böylece eleştirme / inceleme kapısını aralık bırakmış oluyorum. Diyen **Tutsak**'ın tutsağı olabilir, şiir özgürlüğünü yitirmeden.

Sana ve güneşli dostlarıma Mersin'den masımlı selamlar, sevgiler...

"Üç Tepe,,de Tören

Burhan Arpad

Daha bitmemiş koca yapının alt katında tören vardı. Renk renk bayraklar asılmıştı. İlk yazın en gözde çiçekleriyle bezenmiş kurdelah sepetler kaldırımı doldurmuştu. Sepetlerin yaldızlı bantları güneşle daha bir parıldıyordu.

Gözlüklü, orta boylu, kırkık büyük bir adam, elinde tuttuğu kâğıda arada bir bakıp konuştu, konuştu, sonunda lâf bitti; kapıya gerilmiş kordelayı kesti. Kaldırım, da bekleyenler içeri doldular. Banknot hisarlıları ve bozuk para şingirtileri duyuldu.

Üç Tepe insanları, Tutum San. dağı'nın törenle açılan yeni şu, besine para yatırıyorlardı.

Karşı kaldırım, hele Şimşek Büro'nun önu daha kalabalıktı. Yeni yeni gelenlerle daha kalabalıklaşıyordu. Dümdüz yüzlerde belli belirsiz bir tedirginlik var gibiydi.

"Çok mu bekleyeceğiz?"
"Muhtar kâğıtları hazırlıyor..."
"Ne bitmez hazırlıkımız!"

"Kafa kâğıtları olmyanlar boşuna beklemesin!"

"Benim algorta kimliği yetmez mi ki!"

"Hangi mahalledensin?"

"Ozan Tepe'den geliyorum..."

"Su Ozan Tepe lafına hiç alımadım."

"Cöplük Tepe deyiver sen yine!"

Şimşek büronun önu bir karıştı. Tıknaç, iri burunlu, kafası üstü, rayın kazınmış bir adam elinde bir tomar kâğıtla kapıda görün, müstü; kalabalığı şöyle bir süzdü. Üst perdeden:

"Bülbül Tepeliler öne geçsin!"

Baş örtülü bir genç kadın, maridandan gibi konuştu :

"Çakal Tepelilerin sırası daha mı sonra ki!..."

"Çakal Tepe'nin yeni adı 'Bülbül Tepe'. Belliyemedin mi daha?"

Bir tomar kâğıdı en güçlü üstünlük belgesi diye şöyle bir sallayan iri burunlu adam, kalabalığı süzüyordu.

"Bugün verecek mi dersin?"

"Altı kat izni çıkmış..."

"Plan da hazır diyorlar!..."

"Yaşasın muhtarımız!"

"Yaşasın Mehmet Arslan!"

"Arslan Muhtar!"

İri burunlu adam gülümsedi. Yiğini sıyrın bakışları az önce törenle açılmış bankanın ön yüzünü kaplıyan alaca bayraklara kaydı.

"Kel Tepeliler'e bugün sıra gelir mi dersin?"

"Mahallenin yeni adını hele bir öğren de!..."

"Kel Tepe'nin yeni adı olur muymuş!"

"Kel Tepe değil, Sünbül Tepe..."

Muhtarın bakışları karşı yapının alaca bayraklarından ayrılamıyordu. Nasıl ayırsındı! Tutum sandığına ayda beş bin liradan alt katını kiralandığı yeni yapısından daha değerli neyi vardı şu ölümlü dünyada!

Elinde simaiki tuttuğu kâğıtları hafifçe okşadı. Karşı yapının tapusu da bu kâğıtların arasındaydı. Tomarı okşadı, okşadıkça içi ısındı, yüzü ışıdı, bakışları yumuşadı, içi güvenle doldu. Yiğine daha bir yakın baktı :

— Sevgili Üç Tepeli! İşte hep

Yugoslav Şiiri :

Sevgi

Kenar mahallelerin sinemalarında bitince film uğruruz meyhaneye, karanlıkları içeriz ve saatlerce kahr baş başa, kaygılardan öte biraz şarap, biraz mutluluk ve biz ikimiz.

Eski fotoğraflardaki gibiyiz, durgun, düşünceli bir penceredir açık kalan yalnız, sıcak dünyalara ve bahçelerde açar bir çiçek, renklerden öte biraz şarap, biraz mutluluk ve biz ikimiz.

Yaşarız mutluluğumuzu alaca karanlıklarda öbür dünyalardan gelmiş gibiyiz, habersiz ve içimizde anılar var, yağmurlardan öte biraz şarap, biraz mutluluk ve biz ikimiz.

Kaytan KORIÇ
(Türkçeye : N. ZEKERİYA)

beklediğimiz gün geldi. Az sonra şu kâğıtları sizlere bir bir dağıtacağım. Kondularınızın toprağı, senetli sepetli sizin olacak. Sonra da...

"Yaşasın Mehmet Arslan!"

Muhtarın bakışları alaca bayraklarda, kaldırımından taşmış çiçek sepetlerindeydi.

"Yaşasın büyüklerimiz!... Yaşasın en büyük genel başkanımız!"

Şu yarı bitmiş yapı, ilk yaz çiçeklerinin renk cümbüşünden, alaca bayrakların esintisiyle dalgalanıyordu. Sından çok daha güzeldi ve muhtarı mutlu kılıyordu.

"Tanrının bildiğini kuldan saklayacak değilim. Şuralara geldiğimizde nemiz vardı? Yamalı bir pantolon, yirtik bir yorgandan başka! O da varsa! Şimdi hepimizin, hepimizin tapulu toprağı olacak. Benim de. Ben de sizin gibi çulsuzun biri değil miydim? Hep çalıştık. Lafın kısıası bugüne kavuştuk. Başlıyorum..."

Yığın bir karıştı, itişip kakışanlar, söylenenler oldu. Herkes en öne geçmek, 'Kondu'sunun tapusu, nu herkesten önce alıp hemen koynuna sokmak çabasındaydı.

Mehmet Arslan kızdı :

"Düzeni bozmayın be! Adı okunmadan kimse yaklaşmasın. Adını duyan içeri girsin, masada duran mühürlü kâğıtlardan alıp imzalasın! Beceremiyenler parmak basar. O kâğıdı bana getireceksiniz. Defterde adınızın yanına bir çizik koyup tapunuzu vereceğim. Haydi bakalım. Önce 'Bülbül Tepeliler!..."

Tomardan ilk kâğıda baktı :

"Harun Yaşaroğlu!"

Kuru yüzlü, sivri çenelli, bakışları fıldır fıldır biri öne çıktı: "Buradayım muhtar paşam!"

"İshak Reisoglu!"

"Buradayım, buradayım!"

"Hasan Balık!"

"Sağ ol muhtarım!"

Muhtarın uyarısını unuttu. İler. Bülbül Tepe, Sünbül Tepe, Ozan Tepe şimdi tek bir 'Üç Tepe' olmuştu. Tek amaçları vardı. Şu kâğıtları bir an önce ele geçirmek istiyorlardı. Kâğıtlarını bir alsa-

lardı! Kondularına altı kat izni çıkmıştı. Alıcılar semt kahvelerin, de bekleyiyordu. Hele şu pazar da geçseydi. Muhtarın vereceği pusularını sandığa bir atsalar!

Ötesi kolaydı. Apartman katları olacaktı. Apartmanlarda oturanlar gibi döşenmiş salonları ve odaları da olacaktı. Sonra sonra kimbilir neleri neleri olacaktı! Hele su tapuları bir alınlardı! .

Tek bir adam, yığının az ötesinde durmuş, bakıyordu. Bankadan çıkanlara ve Şimşek büro önünde bekleyenlere. Çok uzun boylu ve geniş omuzlu. Gözlerini arada bir kırıştırıyordu. Alacak tören bayraklarının süslediği yerde boş bir toprak parçasını arandı gibiydi. Kondular'da barınan onbinlerce insana yararlı olsun diye yapılacak 'Sağlık dispenseri'nin arsasını. Oysa, dispenser yapılamıyacaktı. Arsa şimdi Mehmet Arslan'ındı. Hem de tapulu. Az aşağıda yol dönemecinde 'Üç Tepe' parkı top. rağında da koca bir apartman vardı. Fırıncı Memişoğlu'nun yeni apartmanı. Az sonra tapusu verilecekti.

Muhtar adları okuyordu:

"Halil Hoçaoğlu!"

"Veli Mehmetoğlu!"

"Yaşar Gemiceiler!"

Otobüs kalkmak üzereydi. Herkese uzak duran adam, biletçi zile basarken atladı.

Büyük ve geniş asfaltta hızla yol alan otobüste en arkada, ayakta durdu. Güller, yaseminlerle sarılı villalar, kurt yapılı fabrikalar, yemyeşil çamlıklar, iki yandan kayı kayıveriyordu, yamaçları kaplıyan daha başka 'Tepe'lere doğru. Kondularının toprak tapusunu alabilmek için herşeye boyun eğen on binlerce insana.

Onbinlerce insana karşı tek başındaydı.

Ne Tutum Sandığı'nda hesabı vardı. Ne de 'Üç Tepe' muhtarına kul eden 'Kondu tapusu!

Kel Tepe'nin, Çakal Tepe'nin, Cöplük Tepe'nin ötelinde makamı vardı. Çağiltılı dalgalı ak köpüklü deniz. Sonsuz ve özgür.

BİR'ler

TALÂT SAİT HALMAN

ANLATILMAZ GERÇEK ASK BİRLEŞSE DÜNYA DİLLERİ.

*
INTIHARDIR EN AMANSIZ INTIKAM.

*
SEVER İNSANLIĞI, İNSANLARI SEVMEZ YARIM İNSAN.

*
KAÇ ANNENİN GÖZÜNDE FER SÖNER ZAFER DİYE.

*
TIRMALAYANLAR ÇOK OLUR SARP DAĞA ZOR TIRMANANI

*
KÖR BİR KÖLEDİR TANRI İBADET DİLENİRSE.

*
SEVGİ SABAHINDA GÜNEŞ ÇİFT DOĞAR.

*
YARATAN TOPLUM İÇİN TARİH EN ÜSTÜN TALİH.

*
ALKİŞ SEVENİN BULDUĞU ANCAK KARAKİŞTİR.

*
KAHKAHA BİR AN SÜRER, GÖZYAŞI SONSUZ YAŞAR.

*
CÖL KUŞLARININ GÖZLERİ DERYA DOLUDUR.

ZAMANIN ADAMI

Burhan Günel

Hiç değişmemişti. Gözleri geceyarısı yıldızı; yalnız ve parlak. Kaşlarının yukarılara doğru kalkıkalkıverme. Yeni bir elbise giymişti. Pahalı kumaş bağırıp duruyordu gururlu. Omuzları dik dik, bakışları kendine güvenliydi sonsuz.

"Eski arkadaşları bir göreyim dedim. Hem de yeni arabamı bir denemiş olurum diyerekten yani... Heh beh hee!.. E, nasınız bakalım?"

...
Aman hoşgeldin Salim Bey, hoşgeldin Salim ağbi, sefalar getirdin, seni ne kadar özledik bilsen, ne marka, hani nereye park ettin?, hayırlı olsun, kaçta aldın ağbi?, e, ne haber, siz nasınız, yenge, çocuklar filan nasıllar?, acentadan mı, elden düşme mi dedin, yok canım, değil, hangisi?"

Su arkadaki, yeşil mi? Ulan o olur mu dangalak?! Öteki tabii. Gece giriliğine baksana!

v. d. —
"Heh he, işte böyle!.. E bakalım, sizler daha daha nasınız?"

Kapıdan çıkmak üzereydim, görmesin gözüm namussuzu — Yeni memurun boynu yana düşmüştü, karşımda duruyordu. "Bin liraya üç yüz aldı, dört aylığına, kem de peşin ağbi, işte böyle, zaman onun gibilerin zamanı!.. Fazlını peşin aldı ama asıl taksitleri ödeyemedim sonra icraya verdi beni sayın Salim ağbimiz!" — evet, görmesin gözüm, tiksintim yenilenmesin, artmasın...

Elini uzatır gibi oldu. Genel Müdürün karşısında da belki büyülesine saygılı dururdu eskiden — simdik senlibenli ve kendine son kerte güvenli duruşuna karşın — kim bilir kimleri, nasıl ve ne biçimde çekitirir, hünerle kıvrılabilen dudaklarıyla açık pembeli; kimlerin kuyusunu kazardı ve kimlerin duvarını örerdii tuğla ve kerpiç — adamına göre —, kestirebilirdim birazık düşünmeyle. — Zamanın adamıydı, yeni memurun söylediği.

Elini uzatır gibi oldu ya — gördüm, uzatır gibiydi... İki saniye içinde binlerce söz, binlerce yalan, "yağ", yemin ve başka şeyler oynadı. Uzanamadım, tiksintili eline; sormadım ne marka, kaçta almış, nereden ve kimden almış?.. — yürüyüp geçmek istedim.

"Ne o Bedri Bey, yoksa dargın mıyız?"

"Yoo, size neden darılayım, neden kırılalım?" dedim, zorla söyledim.

Kaşlarını arsızca oynattı, sırttı gibi; gözlerindeki bozuluvermeye, sönüvermeye yakın pırıltılara yeniden kibrit çaldı, sırttı biraz büyük:

"Belki de, yani... ne bileyim, herkes bana şey ederken..." diye marıldandı.

Daktilo Sükran biraz ötemde yaltaklandı :

"Boş verin Salim Bey..."
Kopup geçtim.

yeşil arabaya bugün binmese de olur...

"Yeniden yazılacak!" dedim.
Yüzüme çok kötü baktı, bir şey demedi, hırsıyla yürüdü, elinde fincan, orta kahve — konuşuyordu, anlatıyordu öteki:

"Avrupa'nın kadınları ah! Tavsiye ederim beyler, bir sefer gidip görmek gerek. İnsan olmanın şartlarından biri de Avrupa görmek!..."

Fazlını peşin verip anaparayı ödeyemeyen "icralı" genç memurumuza bakıp, parantez içinde sırttı, altın kaplamalarını gösterdi:
"Ooo, sen burada mısın, ne var ne yok, iyi misin?"

O da, sanki, "Ne iyisin Salim ağbi!" der gibi baktı.

"Sağ ol ağbi, n'olsun?" dedi.

Yaşanan

Nasıl / nerede / ne zaman ve neden katılığımı duya duya bekledik yanıtlanmadı soruların hiç biri insansızlığımız büyüdü hançer uçlarımızda çakılıydı yıllar yılı yüreklere çiviler suçumuz düşünmekti.

Kanaksanmış gevşekliğini sürdürür daha çıkar kaygısında düşük omuzlar nice sabahları kirletir birileri belki ayakların suya erdiği yerde nasıl susacağız kimbilir ölüm gibi.

Suçlu ellerin çirkinliği daha belirgin bir noktada; bulsa güneşi yetmez temizlenemez kırı bir kara damga giderek derinleşir düşmeyegörsün o balçıga paklanamaz gayri.

Nasıl / nerede / ne zaman ve neden hep bu sorularda can verdik bedelin ödedik bunca yüreksizliğin çiviler çakılıdursun yüreklere durmadan inançların bayraklaştığı yerde şimdi kan tutan yenilgiyi namlulara terkettik tattık güzelliğini ölmeyi bilmenin insan gibili.

nurten çelebioğlu

Beynime kaçınılmaz bir sancı dolandı, sancımın çocukları gözbebeklerime salıncak kurdular; bahçemdeki çiçeklere bir kötü el uzandı, yanaklarımdaki kezzap oyukları yanmalara başladı. — "Zamanın adamı"na kızırıyordum, onu galiba cıdye alıyordum. Ellerim titriyordu, içi, yazılmış kağıtlarla dolu dosya sallandı, dördüncü bölgeye çektikimiz "zilgit yazısı" yere düştü — çocuklardan biri pat diye yere düştü, "12320 doğum yardımı" bağırıldı birden: "Ağlatmayın şu çocukları!" ayağımın altına düştü, bir adımda, çiğnedim, ince kâğıt, pelür kötü, lendi, yırtıldı: Alın bakalım daktilo Sükran, şu herifin çevresinde kuyruk sallamayı bırakın,

"Yuvarlanıp gidiyoruz işte..."
"İyi iyi, çocuk büyüyor mu?"
"Beş ayık oldu, ellerinizden öper ağbi... Siz olmasanız ölürdü." Masama oturdum. Gözlerimi yumdum. Sükran'ın parmaklarından doğup kulağıma dolan daktilo sıkırtısıyla "Salim Bey'in sesi":
"Biraz da Bölge Müdürüne uğrayayım, doğrusu çok severdim, amirimdi filan ama telefon konuşmalarımızdan sonra — beni çağırılmaz, yormaz, telefonla aradı bir şey isteyeceğinde — bekledi telefonu ilkin ben koyardım sonra da o!"
Kapımın kapandığını duyunca, gözümün ucuyule görünce rahatladım. Zili çalıp Remzi Efendiyi çağırıldı; sorsun bakalım arka-

daşlar ne içecekler? — Sükran Hanım b.r şey içmezmiş. Canı teyeyen...

Yemekten önce çıkıp söyleyecektim, yarım gün izin. Dosyaydı, yazıydı, Sükran'ın çatık kaşları — kime dert yanayım, müdürle ya, takta başka, daktilo başında daha başka olmalı —, kızarık yanakları filan; konuğumuzu unuttuğum. Odaya girip, koltuğun birine gömülü olarak onu karşımda buldum, ca şaşırır gibi oldum, ayaklarım doluşur gibi nedense, dosyayı masanın üstüne bırakıp bekledim, zaten hepki üç yazı. Bir ara izin istediğimi söyledim. Şubat sonu, "mâli yıl"ın sonu, işler sıkışık, muhasebeciyim ama gene de yarım gün izin...

"İşler..." diye başlayacak oldu.
"Anladım efendim..." dedim.

Kendimi ve dosyayı toparlayıp çıktım, konuğ eski memur koltuğa daha da yınılarak oturuyordu sanki, göz ucuyule görmüş olmalıyım. — Olağandı, üzülmedim. Cocuğun ilacı başka zamana kalırdı.

Biraz sonra Remzi Efendi odaya geldi, öğleden sonrası için izin verildiğini haber etti, Salim Bey söylemiş:

"Bekliyorum, arabamla ineriz, bu saatte araç bulamaz!" deyip sırtmış.

Kulaklarım yandı. Saantime baktım, on ikiye beş vardı, karnım guruldadı, "Sittirsin it!" dedim. Yaşlı adam yüzüme kötü baktı, beş saniye sonra üzüldüm. Kapımın önünde yüzüme sırttı öteki, "Seni bekliyordum..." dedi. "Sen" olmuştum birden. Şaşırdım, gözleri şimdi güneş gibi yanıyordu, bakamazdım gözlerine.

Ekleli:
"On beş dakkadır seni bekliyordum, Müdür Bey'e söyledim, gitsin dedi senin için..."

Kulaklarımın ucuyule yandı bu kez. Yanaklarımı pır pır eden kuşlar kondu, onun güçlü ışıkları benim gözlerime saçmış olmalıydı.

"Eks olma!" deyip iki adım attım.

"Heh heh!" dedi.
"...Ama gitmekten caydım ben, bu saatte araba bulamazsam, o kadar yolu yürüyemem!..."

Taşı dediğine koymasına fırsat tanımadım böyle diyerek.

"Arabamız ne güne duruyor Bedriciğim?" dedi. "Doğrusu çok ayıp ediyorsun!"

Yüzüne çok kötü bakıp omuzlarımı dikleştirdim:

"Öküz arabası filan olsaydı, belki..." dedim.

Ahklaştı. Zaten düşünerek söylememiştim ben de, anlamadı.

"Buyrun yemeğe gidelim..." deyip yürüdüm.

Sesini soluğunu duymadım. Fabrikadan yeni çıkmış bir "Ford"un homurtusu yaşadı biraz, sonra kendi seslerinin eline bıraktım kendimi, rahatlamıştım.

Tutanak

Nahit Erüz

Tahta masanın gerisindeki sandalyede oturan adam mendiliyle yüzünün, boynunun ıslaklığını sil-di. Birkaç kez derin soluk alıp verdi sıcakı etkisiz kılmak ister gibi. Açık pencerenin on onbeş adım ötesindeki tel örgüleri takıldı bakışları. Düşündüklerini, söylemek istediklerini bir bir diz-di tel örgüleri. Daha ötelelerde uzanan kupa-kupa topraklara, Suriye topraklarına baktı sonra. İnsansız, ağaçsız, evsiz, ıssız tek başına topraklara.

"Yaz" dedi.

Karşısındaki küçükük masada, yazı makinasının başında oturan ikinci adam toparlandı.

"Kâğıdın üst yanına, tam orta yere 'tutanak' de."

Yazı makinasının başında oturan adam önce ellerini üç numaraya tıraş edilmiş başında dolaydı, sonra iki ellinin işaret parmakları, nı uzattı makinaya. Kocamış makinanın tuşlarından çıkan takırtılar doldurdu odayı, daha sonra da durdu. Bakışları, dikenli tel örgülerde ve onun ötesindeki ıssız topraklarda dolaşan adam ekledi:

"Elbeyli'nin iki kilometre güneyindeki Cemik karakolunda akşam yemeğini yemekte olduğumuz bir sıra, adının gizli tutulmasını isteyen bir adam geldi."

(Güneşin batmaya yüz tuttuğu bir sıra, Celil'in karısı bulgur pilavını tenceresiyle koydu tahta sininin ortasına. Bekleşmekte olan dört çocuk toparlandı. Sonra sininin biraz ötesinde oturan babalarına baktılar. "Haydi herif" dedi kadın. Celil yerinden doğruldu, tahta sininin yanına gelip bağdaş kurdu. Önündeki yufka ekmeğinden bir parça kopardı, büküp kakağı gibi yaptı, sonra tenceredeki bulgur pilavına uzandı. İlk sokumu babalarının almasından sonra aceleyle çocuklar hep birden saldırdılar yufka ekmeğine. El kadar pencereden giren günün son ışıkları odayı aydınlatmaya yetmiyordu. Hele altı baş birden eğilince, tahta sininin üstü daha bir kararıyordu. Tenceredeki bulgur pilavının yarıya indiği bir sıra kapı çalındı. Altı kişi birden kulak kesildi. İkinci kez kapı çalınca Celil kalktı yerinden, araladı kapıyı. Karşısında Okkes'i görünce daha da açtı. "Buyur Okkes" dedi. Yarım tencere bulgurunu başına varmadı bir daha Celil. Lastik ayakkabılarını giydi. Önce, tahta sininin çevresindeki dört çocuğunla, sonra da kapının yanına gelen karısıyla göz göre geldiler. Celil'in de, öbürlerinin de ağrından tek söz

çıkmadı. Çocukların ve kadının üstüne kapandı kapı.)

Tahta masanın gerisindeki sandalyede oturan adam bir kez daha sil-di boynunun, yüzünün ıslaklığını. Oturduğu yerden kalkıp eli arkasında dolaşmaya başladı odanın içinde. Bakışlarının takılı olduğu bir yerde durdu birden.

"Karakola gelen adam, gece yarısı Seyit ağasının adamlarının Cemik karakolunun batı yanına düşen kısımdan Suriye'ye koyun çıkaracaklarını söyledi."

(Celil, köşedeki kalın yün min, derin üstünde oturan adamın karşısında elleri önde kavuşuk duruyordu. Dışarda ay ve yıldızlardan yoksun bir gece vardı. Köşedeki minderde oturan adamın acımasız donuk bakışları, yüzünün sert çizgileri odadaki lüks lambasının aydınlığında daha bir belirgin oluyordu. Adam konuşuyor, Celil tek yanıt vermeden dinliyordu. Celil sanki duymuyor, Celil sanki insan değil, heykel. Kalın yün minderde oturan adam ayak değiştirdi, arkasındaki hah kaplı ot yastığı verdi belini. "Bak Celil" dedi, "sen yol yordam bilen adam, sen. Söylemek gereksiz belki ama gene de son kez demekte yarar var. Sınırdan geçerken yakalanırsanız malın hepsi sizin, anlaşıldı mı? Senin ve dört adamının. Ben tanımiyorum, ben yokum ortalıkta. Dilerim ki hiç bir şey olmadı. Madan gidip gelisiniz. Ama, hani, ölüm hepimiz için... O zaman da görünür açık gitmeyesiniz. Geride kalan çocuklarımızı aç bırakmam. Tamam mı Celil?" Başıyla "tamam" dedi Celil. Sonra geri geri çıktı odadan. Karanlıkta bir süre bekledi. Gökyüzüne kaldırdı başını, sonra çevresine bakındı. Karanlık içinde dört gölge yaklaştı yanına. Dört gölge çevirdi dört bir yanını Celil'in. Karagöz perdesindeki gibi el kol hareketleri görüldü, başlar sallandı, sonra ayaklar oynadı ve görünmez oldu beş gölge karanlıkta.)

Arkasında kavuşuk ellerini çözdü adam. Bakışlarını, takılı olduğu yerden kurtardı.

"Adının gizli tutulmasını isteyen adamı her ne kadar Cemik karakolunun batı yanına düşen kısımdan Suriye'ye koyun çıkaracağını söylediye de bunun bir aşırıtma olabileceği düşünüldükten, karakolun hem batı, hem de doğu yanına pusu kuruldu. Pusuya yattığımız sıra, kapkaranlık, ıssız, yıldızsız bir geceydi."

Gezinmeyi bıraktı adam. Gelip gene masanın gerisindeki sandalye

BİR KIRAÇ KIYIDA PARLADI BİLİNÇ

kimler attı bu ıssız yerlere beni insan civıltısıyla yeşerir yaprağım benim vururum kör bir karanlığa başımı kayar gider usule ağımdan toprak kollarım ayaklarım bağlı mı ne yoklarım göz ucuyla bir yanlarım yok yine de kıvıll kıvıll eder bedenim, geceler yuttu sesimi birden geceler eksilir donanmış gücümden bir şeyler tutup koştum el yordamı sessizliğin ardından yorgunluğum büyüdü büyüdü bir top bulut oldu yitirdim kendimi bir büyük boşlukta kalkıp milyonluk kentlerin alanlarına daldım aradım yitdiğimi esrikçe aradım çnladı kulağıma derinlerden bir ses iki gölge el etti ta kerpiç köyümün ucundan.

Mehmet AYDIN

yeğe oturdu, sonra kaykıldı geriye doğru. Bakışlarını gene tel örgülerin ötesine götürdü.

"En son ne yazdık?" dedi.

Yazı makinasının başındaki adam okudu yazdıklarını:

"Pusuya yattığımız sıra, kapkaranlık, ıssız, yıldızsız bir geceydi."

(Beş silahlı adamın koku almak istemesine burnunu diktikleri hava kapkaranlıktı. Koyun sürüsü, nün kaldırdığı toz bulutu görünmüyor, yalnız ince bir toz kokusu yayılıyordu. Koyunların ayak sesleri ıssız topraklarda büyüyor, garip bir uğultu halini alıyordu. Beş silahlı adamın her biri bu garip uğultuyu bastırmak, ya da susturmak ister gibi koyunları yavaşlatmaya, yerine göre durdurup yeniden yürütmeye çabalıyor. Silahları tutan ellerde hafif bir ıslaklık Celil'in gözleri çevreyi tarıyor inceden. Karanlığı, çatik iki kasa arasında, kısıp gözleri arasında etmek ister gibi Celil.)

Adam, yazı makinasının başında dakinin yazdıklarını okuması sırasında toparladı söylemek istediklerini.

"Pusu kurduğumuz yerin dört bir yanı karanlıkta görünmemekte olduğundan, uzandığımız toprağı dinliyorduk hep birlikte. Gecenin bir yarısında uğultu duyuldu uzaktan. Toprağın, havanın iletmediği bu uğultu durdu bir ara. Sonra yeniden başladı ve büyüdü birden. Pusuda yatan İsmail bağırdı üç kez uğultunun geldiği yana doğru 'kim o, kim o, kim o?' diye."

(Mayınlı topraklara yaklaşıldığı bir sıra Celil'e adamları, koyunları dar bir yola sokmak ister gibi önelerini kesip aralarına aldılar. Sürü incelidikçe incelidi, mayınlının sökülü olduğu seride gelince birbirinin ardı sıra girdiler yola. Bir ara azalan uğultu çoğaldı gene. Celil, yüreğinin sertlediğini sandığı bir zaman uğultuyu yarıtan sesi duydu. Olduğu yere çivilendi sanki. Sesin geldiği yana çevirdi başını. Cemik tepesinin yamaçlarından geliyordu ses. ıslık gibi bir kaç söz çıktı ağzından,

"pusuya düşürüldük" dedi. "Kim o?" diye bağırana karşılık vermede hiç biri. Silahlarını daha bir sıkı tutup hızlandırmaya çalıştılar.)

"Yazdın mı hepsini?" dedi adam.

"Yazdım" dedi öbürü.

Oturduğu sandalyeden kalkıp pencereye yaklaştı gene. Bakışlarını kupa-kupa topraklardan ayırmadan konuştu:

"Üç kez kim o diye bağırlanmasına rağmen karşılık veren olmadı. Ovadan gelen uğultu daha da çoğaldı. Bunun üzerine, bir kez uyarma atışı yapıldı havaya. Bir süre beklenildi ve yeniden İsmail bağırdı 'kim o?' diye. Yanıtlayan olmayınca uğultunun geldiği yana doğru ateş açıldı."

(Önce karşılık vermediler Cemik tepesi yamaçlarından gelen ateşe. Celil ve adamları. Dizleri toprakta, habire sürüyü hızlandırmaya çalıştılar. Bir ara, mayın tarlasına koşan koyunların ardından patlamalar duyuldu. Patlamalarla birlikte Celil ve adamları toprağa kapaklandılar. Cemik tepesi yamaçlarındaki silahlar sustu bir süre. Celil kulağını verdi toprağa. Sürünün uğultusundan başka ses duymadı. Sonra sürüyü adamlarına bırakıp ters yana doğru koşmaya başladı. Mayınlı topraklardan ve sürüden epey uzaklaştığı bir sıra, yamaçtan, ama bu kez daha yakınlardan silahlar patladı. Silahın iki çeliyle kavrayıp yürü-koyun uzandı toprağa Celil. Namluyu Cemik tepesi yamaçlarına çevirip tetiğe bastı.)

Pencereden gelen sıcak havaya daha fazla dayanamadı adam. Gömleğinin düğmelerini daha açtı. Henüz kurumamış mendiliyle yüzünü, boynunu, açılan düğmelerden ortaya çıkan yerlerini sil-di yeniden.

"Cehennem burası be" dedi. Yazı makinasının başındaki adam da onayladı bunu başıyla.

"Ne demistik?" "Yanıtlayan olmayınca uğultunun geldiği yana doğru ateş açıldı."

Çingeneler ve Çocuklar

Omer Nida

Gece yarısına doğru evden çıktık. Mevsimin ilk kar yağışını görüyorduk. Şaşırık. Sonra çocuklar gibi sevindik. Büyük halk çoğunluğu. nun en ilkel koşullar içinde yaşadığını biliyordum. Kar ve soğuk, onlar için ölüm gibi bir şeydi. Karın yağışı karşısındaki ilk sevincim hemen gölgeleniverdi. Ama doğayı sevmek de hakkımdı hani...

Sendikacı ile evinde konuştuklarımızı arkadaşım ile eleştiriyorduk. Kar yağıyordu. Ortalık beyaz bir örtüyle kaplanıverdi. Sağlam yapılı bir adam değildim. Bu uzun yürüyüşle yorulmuştuymdım. Arkadaşım sürekli konuşuyordu:

"Emekten yana", diyordu. "Özentsiz bir adam."

"Peki neden bize katılmıyor?" diye soruyordum.

Bir kahveye girdik. Sacacık çay içecektik. Üç beş kişi iskambil oynuyorlardı. Besbelli in saatlarda çalışan işçilerdi bunlar. Bir öüm sessizliği vardı kahvede. Çayı yudumlarırken arkadaşım baktım. Gözleri solgun, ama çok anlamlıydılar. Çocuklarım şimdi çoktan uyuşmuşlardır, diye düşündüm. Karım çoktan uyuşmuştur. Acaba bu gece ne yemışlerdi. Odamız sıcak mıydı...

Kahveden çıkıp yola koyulduk. Kulakımıza bir yerden sesler geliyordu; Darbuka çalıyor, türkü söylüyorlardı. Kıvrak oyun havasıydı bu. Doğrusu bu kar yağışlı havada ve bu saatte olacak iş değildi. İlerde kulübe denecek kadar küçük bir gecekondu vardı. Tek başına yolun kıyısında. Gecekondu nun yanından geçerken, içerde birkaç kızın oynadığını gördük. Açık pencereden enez bir ışık sızıyordu. Sallanan etekler arada bir görünüp kayboluyordu. Durduk.

"Burada çingeneler oturuyor" dedi arkadaşım. Darbuka ne de kıvrak bir tempo tutturmuştu. Ben seyrederken, arkadaşım:

"Haydi" diyerek yürüdü. Bir türlü ayrılmıyordum. Çevreme bakındım; Sanki bir düşünce içindeydim. Çingeneler bu ağır hayat koşulları içinde ezilmiyorlardı. Yılmıyorlardı baskından biliyordum; yaşamak her yönüyle baskıydı. Çingeneler alay ediyorlardı bu güçlüklerle.

"Bir ara mayınlı topraklarda birkaç patlama oldu. Uğultunun geldiği yer böylece belli olunca, patlamaların olduğu yeri saracak şekilde erati yaydık. Çemik tepesi yamaçlarından aşağılara doğru kayınca sesler daha da yaklaştı. Gece nin zifiri karanlığında herhangi bir şey görünmediğinden seslerin geldiği yana doğru yenden ateşe bağlandı. Mayınlı topraklardan yeni patlamalar duyuldu. Bir süre sonra uğultuların geldiği yerlerin tam ters yanında birkaç el silah patladı."

(Celil, Çemik eteklerinden gelen ateşi kendine çevirtmek için, birkaç kez daha dokundu tetiğe. Yerine göre sürünerek, yerine göre sıçrayarak yer değişti. Mayın tarlaları, sürünün uğultuları uzaktay-

İste yeni bir oyun havasına başladılar:

"Kadifeden kesesi gelir kahveden sesi..." aradabir darbuka susuyor, oyun duruyordu. Birkaç saniye konuşup şakalaşıyorlar, sonra gene bütün kıvraklığı ile kaldıkları yerden oyuna devam ediyorlardı. Beni konuk yapmalar diye düşündüm. Bir girebilseydim yanlarına, ben de onlarla hiç çekinmeden göbek atardım. Sonra kulaklarına; "yoksullar için çalıştığımızı" söyledim. Ezilenlerden yana olduğumuzu söyledim.

İlerde arkadaşımın sesi duyuldu:

"Neredesin Nida. Yürüsene be yahu."

Yürüdüm. Kar yağıyordu. Dar sokaklardan pırl pırl caddeye çıktık. Burası Beyoğlu... Geceleri Beyoğlu daha güzeldir. Lapa lapa kar yağarken Beyoğlu'nda yürümelisiniz. Yeşil, kırmızı, mavi ışıklar, yalnız içi başka, dışı başkadır birçok şeylerin. Beyoğlu da öyledir. Binlerce gözalcı şeylerin arasında, görünüşle taban tabana karşıt bir öz saklıdır. Beyoğlu'nda öz konuşmaz. Hem kişi ölü, böyle yaldızlı bir dekor içinde kolayca öze eğilemez. Aradabir güzel giyimli bayanlar, baylar önümüzden geçiyor, mağazinlerde gördüğümüz güzel tipler. Kişi kendini, ister istemez onlardan ayrı tutuyor. Her yönüyle ayrı dünyaların insanı oldu. Şunu anlayıveriyor. Ardından bir aşağılık duygusu omuzlarınıza yüklenir suçlu gibi...

Bir pastahanenin vitrinlerindeki tatlılara, elleri ceplerinde başı boş iki çocuk bakıyor. Yalınayak, ne üstlerinde, ne başlarında var. Yüzleri küllükten yeni çıkmış gibi siyaha yakın kirillik içinde. Arkadaşımı kolumla dürtüyorum. Yanlarında duruyoruz. Küçük, vitrindeki tatlılara o kadar dikkatli ve yaklaşarak bakıyor ki, alını ve burnu cama değiyor, bir ara onları süzdüğümüzü anlıyorlar, pek aldırış etmiyorlar ama, birkaç metre ilerden tekrar gözleiyoruz. Küçük, tatlılara bakarak ağzını hafiften şapırdatıyor. Neon ışıkları altında sanki sabaha kadar durmaya kararlılar. Oysa kar yağıyor. Titriyorlar. Biz usanıyoruz onları, seyretmekten. Bakıyor... hep bakıyorlar tatlılara. Gelip gezenler onları ilgilendirmiyor. Onlarla da kimse ilgili değil zaten. Küçük, ağzını hafiften açıyor ve yaklaşabildiği kadar vitrine uzatıyor ağzını,

di artık. Kör kursunlar çevresinde daha sık doluşmuştu. Gözlerini kısıp dört bir yana baktı. Tepeler seçiliyordu iyiden iyiye. Zaman sabaha vardıkça koyu karanlık açıyordu. Çevresinde doluşan kör kursunlara karşılık vermeyi bıraktı Celil. Karşındakiler de kestiler ateşi. Garip bir sessizlik kapladı ortallığı. Bu sessizliğin ortasında büyük sanıp daha yavaş alır oldu soluğunu Celil. Tüm gücünü kulaklarına verip bekledi bir süre. Celil, dirseklerinin üzerinde doğruldu. Sonra fırladı birden. Biraz önceki garip sessizliği bir el silah patlaması bozdu. Celil kolları, ayakları yana açılmış döndü birkaç kez. Sağ elinin parmakları tutmakta olduğu silahın üstünde daha bir kasıldı. Bağırarak için

alabildiğince sıkı dişlerini. Sonra bir gürlütle düştü toprağa. Ağıran göğe dönük gözleri açık, elleri yumruk yumruk.)

Yazı makinesinin sesi kesilince gene konuştu adam:

"Bütün silahları bu kez bize ateş edilen yere çevirdik. İş sıkı tutmamız sonucu karşındakiler sustular. Uzunca bir süre karşılıklı bekledik. Karanlık ağarmaya yüz tutuyordu artık. Çevrenin seçilir olduğu bir sıra karşılıklı tümeğün ardından biri sıçradı. Sıçramasıyla birlikte bir silah patladı. Sonra ateş eden olmadı. Gün aydınlanıncaya kadar herkes olduğu yerde bekledi. Gündüz gelen yardımcı birlikle ateş sahası, ve onun çevresini arandı. Mayın tarlalarında parçalanmış durumda yirmi beş kadar

Desen : Suzan Gökçek

tozlanmış bakışları geceler rüzgârın en delisinde sevilir uçuşurken bir sessiz söyleyiş yüreklerde yılların ötesine çığk çığk...

merhabamı adadığım gülüşe karanlık çiçekleri derledim küskünlüğüme kapalı ellerim düğüm düğüm...

özlemim kavursun siyahında sağır yüreklerin kanını sonsuzluğu uzanık tutkular savrulsun umut umut...

Suzan GÖKÇEK

baklavaları kapmış gibi "Hap" diyor. Sonra başlıyor çiğnemeye. Cebimizde para olsa kolla. rından tutup pastahaneye sokmak isten bile değil. Vitrinin bir köşesinde yaldızlı uzun bir külah vardı. Söyle yazıyordu üstünde: "Türkiye'de ilk defa okula yeni başlayan çocuğunuz bir TILLAK külahı hediye ediniz".

Küçükler sevimli fino köpekleri gibi ağızlarını açıp, tatlıları sözde yiyedursunlar, biz yolumuza devam edelim...

Burası Beyoğlu. Geceleri daha güzeldir. Hele Lapa lapa kar yağarken tadına doyum olmaz Beyoğlu'nun... Yalnız günün birinde tatlı yerseniz, bu çocukları unutmayınız. Görüyorsunuz Çingeneler kadar güçlü değiller. hemen eziliveriyorlar...

koyun ile mayınlı toprakların çok gerilerinde, kimliği anlaşılamayan, eli silahlı, esmer, orta boylu, kırk yaşlarında bir erkek ölü olarak bulundu. Mayınlı topraklardaki ayak izlerinin de koyun izleri olduğu ve bunların Suriye topraklarına girdiği anlaşıldı. Durumu gösterir iş bu tutanak..."

Tel örgülerin tutamadığı sıcak bir yel girdi odaya açık pencere den. Boğucu bir sıcaklıktan kopup gelen yel odadakilerin her yanını sardı. Mendilini yüzünde, boynunda gezdirdi adam. Gömleğinin düğmelerinden tutup salladı birkaç kez serinlemek için. Yazı makinesinin başındaki kâğıtları çıkardı. Sayfaları sıraladı, sonra da imzalaması için koydu öbürünün önüne.

AYLA HÜNGEN SELİ'nin "DENİZİ ÖZLEYENLER İÇİN SERGİSİ

Ayhan Hünalp

Ayla Hungen Seli Akademilerin kapısından geçmeden sanat hayatını bütün cömertliği ve içtenliği ile resme adarken, açmak üzere olduğu son sergisini de yalnızca denizi konu alan, mavilerle, enginlerle, küpeştelere iskelelere, köpüklerden kıyıları kadar bütün deniz motifleriyle süslenen resimlerinden oluşturuyor, bu arada sanatçılık özelliğinin bütün vefakârlığı ile sergisinin adını da Orhan Veli Kanık'ın "Denizi Özleyenler İçin" şiirinden alıyor.

İnsanlar vardır, bütün çocuklukları, bütün gençlikleri, tüm hayalleri denizde doludur. Bütün hayallerini maviler parsellemiştir. Denize karşı arkasını dönüp oturmayı denize saygıdır. Lik sayar onlar. Yere düşen bir ekmeğin parçasına basmamak gibi bir tutkudur bu. "Gemiler geçer rüyalarımızda / Alın pullu gemiler, damlaların üzerinden / Ben zavallı / Ben yıllardır denize hasret" mısraları dillerinden dökülmez. Onların hayatlarında "Dinmiş lodoların uğultusu içinde yalılar" vardır. Onların kalendar hayatları, katmerli ekmeğin kaygılarının içinde daima bir avuç yosun kokusu, iskelenin birisine yapışmış olaraktan yalnızlığa meydan okuyan bir midye, hâlâ o sarkıların çalındığı gemiler geçmeyen ummanlar, gemilerin uğradığı limanlar vardır. Bakakalurlar giden gemiler ardından, atamazlar kendilerini denize, serde mertlik de vardır ağlayamazlar. Kanları hâlâ tuzlu akar istiridyelerin kestiği yerden. Gün olur alır başlarını giderler denizden yeni çıkmış ağların kokusunda, şu ada senin bu ada benim, Yelkovan kuşlarının peşi sıra. Gün olur başlarına kadar mavi, gün olur, deli gibi.

Ruhları, sustuğu vakit martıların, kayalıklarındaki mezarlarında; o insanlar topluma baskal, dırır, bağırır, çevrelerini uyarırlar, mavilere, enginlere ilerler şehrin uğultusundan bunalan ruhları. İşte ressam Ayla Hungen Seli bunlardan, bu mutlu insanlardan birisidir. Onu yularca çok yakından tanıyıp, çalışmalarını izleyen bir mavilik adası olarak burada sizlere bir iki satırla vermek isterken denizle bulutun, gemi ile insanın, kıyı ile enginin, bahkula yelkenin hiçbir sergide bu kadar doyurucu olarak, inandırıcı olarak birleşmediğini belirtmek isterim. Bu sergide insan bütün yıldızların bizi zim olduğu çocukluğumuzu dinlediğimiz korsan masallarını deniz şarkılarını, liman fenerlerini, seren direklerini ve de küpeştelere parçalanmış tekneleri buluyor. Kendi kendine insan, "Gemliğe doğru denizi göreceksin, sakın saçıma" diyor. Ve insan bu sergi için John Masefield'in "Gene denizlere dönmeliyim, ıssız denize semaya / Bütün istediğim bir gemi ve yolunu gösteren yıldız / Çark vursun, rüzgâr söylesin, beyaz yelkenler çarpsın havaya / Ve denizde sisli bir fecir, bir fecir istediğim yalnız / Bütün istediğim rüzgârlı bir gün, bulutların yarışı / Savrulmuş köpükler, serpintiler, martıların haykırışı / Gene denizlere dönmeliyim serserilik hayatına / Martılarla, balinalarla o keskin rüzgârlı yollarda / Bütün istediğim yolculuğun sonunda, bıkıncaya dek / Uyumak rüya görmek ve bir gemici masalı dinlemek" mısralarını haykırmak isteyecektir.

İşte bütün bunlardır Ayla Hungen Seli'nin eserleri. Onda mavilerin enginliği, mertliği,

TALİP USTA

Ben Çanakkaleli boyacı ustası Talip
Bir elimde kova, bir elimde fırça
Ben ekmeğin parası kazanırım
Duvarlarımızı boyadıkça,

Mutfağımızı beyaza boyadığımda
Benim de yüzüm ağarır
Yatak odamızı pembe yaparken
Pembe hayallere dalarım
Misafir odamızda, sarıya kaç çatar
Mavi'ye göz kırparım.

Kiminiz sarışın, kiminiz kumral dersiniz
Olmadı esmer istersiniz
Ama renklerle sevişmenim tadını
Benim kadar bilemezsiniz.

Sofrada bile yalnız değilim
Sarı karımda, mavi yanımda durur
Pembe kolayını bulursa
Benimle kadeh tokuşturur.

Ben Çanakkaleli Talip usta
Selâm biden eşe—dosta
Anı hasta — bacı hasta
Dert arasan dede — deste
Yaşamak kolay değil
Doyan bre Talip usta!..

Mehmet CAN

kallesizlikten uzaklığı, dostluğu, efendiliği vardır. Kendini sanatına veren yürekler için bu yaz, bir övgü, bir tanıtma değildir. Denizi sevinenler, denize tapanların müşterek tutkusu, müşterek alınyazısıdır bu. "Denizi Özleyen" Anadolu çocukları için bir bildiridir, tabiata çağrıdır. Oturup kalana da, koşup gidene de eyvallah, "Vira Demir Kaptan".

Seçme Romanlar

Asım Bezirci'nin Refika Taner'le birlikte hazırladığı, öğrenciler için yardımcı, okurlar için bir başvurma kitabı niteliğinde, Seçme Romanlar (Hür Y. 248 s. 15 lira). Bir romanın özetiyle birlikte romanının yaşamı, eserleri, değişik yazarların kitap hakkındaki yorumları, kaynaklar verilmekte. Öğrenciye özet çıkarma ödevini yaparken, nasıl çıkarılacağı konusunda yol gösterici olma yararlılığı yanında, tembel ve hırslı öğrencileri bu tür ödevlerde kopye çekmeye yöneltme gibi sakıncalarını unutmamalıdır.

Hazırlayanlar roman seçiminde, ki tutum ve yöntemlerini belirtmemişler. Bu, önemli de değil. Bir yazarın romanları arasında yeğlemeler, seçmeler kişiden kişiye değiştiğine, kimileri böyle bir ayrıma karşı olduğuna göre, A yazarının B romanı yerine C romanını niçin almadın türünden soruları gereksiz görüyorum. Üzerinde durulması gereken nokta, ele alınan romanın amaca uygun olarak değerlendirilip, değerlendirilmemesi.

Genellikle olumlu değerlendirmelerden oluşmakla birlikte kitabın en önemli yanı "Yargı" kesimi.

KİTAPLARDAN

Günay Taylan

Bu kesim inceleme yapanlara iyi bir kaynak olabilir. Gerek Seçme Romanlar'da yer alan alıntılarla yetinerek, gerekse alıntuların bulunduğu yayınlara kaynaktan yararlanıp, izleyerek.

Kısaca, sabırlı bir çalışmanın ürünü Seçme Romanlar...

Kirli Havalar

Ankara'nın Havası Kirli (Ay Y. 64 s. 5 lira), Aydın Karasüleymanoğlu'nun harflerle başlıklı, dördüncü dokuz bölümlük bir şiirini içermekte.

Bu uzun şiir, harflerle adlandırılan her kesiminde bir sorun işlenmekte, dile getirilmekte: toplumsal dengesizlik, ekonomik baskılık, yoksulluğun sürüklendiği

orospuluk, öğretmen kıymı, Ankara'ya tedaviye gelen taşralılar memurların sorunları, devlet işlerindeki aksamalar, kan davası... Genel Yargı, her yönüyle Ankara'nın Havası Kirli.

Aydın Karasüleymanoğlu, ilk kitabı Zeyno'yu bu kitabıyla açmış şiirinin bütünlüğü, sağlamlığı ile. Sık sık yinelemeler, bir yerde sorunun can alıcı noktasını, bir yerde öfkeli kişinin mırıldanmalarını ve sabrı vurgulamakta. Biçim ve öz yönünden bir benzerlik ol, mamakla birlikte, Suat Tazer'de görülen rahat okunabilirlik, Ankara'nın Havası Kirli'de de söz konusu. Bu rahat okunabilirlikte; türkülerden, şarkılardan bazı deyimlerden yapılan değişiklikler, yinelemelerin işlevi büyük.

Her bir sorunu, soruna ilintili kişilerin ağzından dile getirmeler, koro ağzından söylenmesi gerektiğini çağrıştıran yinelemeler, oyuncu adları ve dekoru belirtilmemiş manzum bir tiyatro yapıtını anımsatıyor.

Son olarak, Ankara'nın Havası Kirli için güzel, çekici bir gevzelek örneği diyebiliriz: ozanın işlek bir dile karşın sözü uzatmasından dolayı.

Öfke Kında Durmaz

"Sabrın damarlarında tutuşan kanın / Öfkenin avuçlarına akısı"nın sair yaptığı Muammer Hacıoğlu'nun dördüncü şiir kitabı kendi yayını (48 s. 6 lira) olarak çıktı.

Toplumun bozuk yönlerini, yoksullukları, gecekondu insanları, unutulmuş köyleri anlatan; karamsarlığın ağır bastığı, söylev biçiminde şiirler... Yer yer Ahmet Arif'in "Gül memeler değil / Domdon kursunu paramparça ağızındaki "dizelerini anımsatan" Boğazın suları değil / Ter'dir akan" biçiminde etkilenmelere rastlamıyor değiliz.

Bir iyi niyetin başarılı olmayan ürünleri, Öfke Kında Durmaz'daki şiirler.

Başkent

Her çarşamba sanat sayfası veriyor.
(Rüzgârlı Sokak, Ulus/ANKARA)

Fotoğrafla anıların ölümsüzlüğü

A. Sami Tepeciklioğlu

Istanbul Fotoğraf Amatörleri (IFA) Derneği ile GÜNEY'in işbirliği sonucu, bu sayıya, konuyla ilgili okurlarımıza faydalı olmağa çalışacağız. Sorunlarımızın çözümünü için: "Sami Tepeciklioğlu, P.K. 52 Pendik / İstanbul adresine yazabilirsiniz.

Bu gün çoğu ailede, en küçükünden büyük babaya kadar, fotoğraf çekme hevesi vardır. Bu hevesi yerinde ve bilerek değerlendirebilmeniz, çektiğiniz fotoğraflar çok uzun yıllara birer anı olarak kalır. Fotoğraf makinesinin gerek seçiminde, gerekse kullanımında çok basit birkaç kurala gereğince uygulanmadığında, bu sonuca erişilemez. Hatta kimi kez, nerede çekildiğini, içinde kimlerin bulunduğunu fotoğrafın arkasına yazmak zorunluğuna bile doğar. Fotoğrafların, "dokümanter" bir varlık olarak saklamak istiyorsanız, bilmeniz gereken bazı kurallara uymalısınız. Bunlara öylesine zor değildiniz ve üstelik uygulamada biraz titiz davranıldığında, — fotoğrafların çekecek olanı az—çok uyarımla — sonuca rahatlıkla erişilebilir.

İyi bir fotoğraf çekmek için mutlaka çok pahalı bir fotoğraf makinesine sahip olmak şart değildir. Niteliğini ve kullanma sınırlarını bildikten sonra, sizlere daima net ve iyi bir fotoğraf çekmede elinizdeki çok ucuz makine bile yeterli olur ve hatta sonuçtan şaşabilirsiniz. Öyleyse işe öncelikle bu konuyla başlayalım. Ama şöyle bir soru çıkabilir: Bizim bir fotoğraf makinemiz yok ki, onun nasıl kullanılacağını öğrenelim... Haklısınız. Biz de herşeyden önce fotoğraf makinemizi seçelim.

Profesyonel bir çalışma ile sanat yönü çabalar içindeki kimselelere şimdilik yardımcı olamayacağız. Kısaça belirtelim ki, çocuklarınıza satın alacağınız fotoğraf makinesini en pahalı ve en iyi cinsten seçmeyiniz. Bu gibi makinelerle fotoğraf çekmek çok sayıda koşulların yerine getirilmesini gerektirdiğinden, fotoğraf makinesini eline alan bir kimseyi çabucak deriştiren soğutur. Biz, bir amatör dernek olarak arzularız ki, küçük yaşta eline aldığı fotoğraf makinesini bir kişi, taa yaşlanıncaya dek elinden bırakmasın.

Seçilecek fotoğraf makinesi, film büyüklüğü yönünden de önemlidir. Yeni alışanlar için çok küçük film çekenler iyi sonuç veremeyebilir. En iyisi 6x6 Cm. boyutunda film çeken makinelerdir. Mümkün olduğu kadar bagalıtı ku-

malıdır. Çok ucuz olmalarına karşın, dayanıklılık bakımından zayıftır. Öyle ki, yaz gezilerinde otomobilin arkasına bırakılan makinelerin, güneşten etkilenerek tanınmaz hale geldiği çok görülmüştür. İşte bu nedenle yapısı metal ya da metal niteliğinde plastik olanları yeğlemek gerekiyor.

Oda içinde ya da kapalı bir havada fotoğraf çekme zorunluğu karşısında, eğer bir—iki poz süresini kapsayan bir makine ise elinizdeki, o, sizi memnun edecektir. Öyleyse, üzerinde B, 30, 60, 125 ve bazen de 250 poz süreli olan makineleri edinmek yerinde olur. Eğer bir de flaş takma prizi varsa, şüphesiz elinizdeki aranılan bir makinedir.

Böyle basit bir fotoğraf makinesiyle nasıl iyi bir resim çekilebilir? İşte bütün iş burada. Ama korkmayın, çok kolaydır. Önce, 20 metreye kadar olan uzaklıklarda çok iyi sonuçlar alınabileceğini belirtelim. Bunun dışındaki uzaklıklar için hemen deneye girilmemelidir. Bir grup fotoğrafı en çok 10 metre içinde olur. Bir aile fotoğrafı en çok 4 metre içinde gruplaşmaya sığabilir. Amacımız, fotoğraf çekme hevesine yeni başlayanlar, ilk çalışmalarında iyi sonuçlar alsınlar ki, ileride derneğimiz üyelerine de yardımcı olsunlar. Toplantılarımızda, bu gibi arkadaşlarımızın en zor konular üzerinde son çalışmalarını anlatarak üyelerimize fayda sağlarlar.

Elimizde artık bir fotoğraf ma-

Güvercinlerin Darsı

Fotoğraf : A. S. Tepeciklioğlu

kinesal var; peki, şimdi ne yapacağız? Doğaldır ki, buna bir film almak gerek. Yeni başlayanlar için fazla hassas film seçmek doğru değildir. Bu özellik her filmin ve kutusunun üzerinde yazlıdır. Genelikle şöyle : 80 ASA.; 18 DIN 50 ASA; 20 DIN 80 ASA ve Sch/19. Fakat bugün en çok rastlanan isaret ASA ya da DIN'dir. İşte bu filmin hassasiyetini gösterir. DIN ne kadar büyük olursa, hassasiyeti de o kadar çok demektir. Örneğin, 15 DIN'lik bir filme karşın 23 DIN'lik bir film daha hassastır. Burada "hassaslık" deyimi, filmin ışıktan daha çabuk etkilenmesi karşılığıdır. Hassas bir filmle fotoğraf çekmek, yeni başlayanlar için biraz güçtür. Siyah—beyaz fotoğrafta — mevsim de yaz oldu, güne göre — 20 DIN ya da 80 ASA filimler en uygundur. Ama yine de 21 DIN ya da 100 ASA olabileceği gibi, 15 DIN 60 ASA da olabilir. Böylece biz burada limitleri bildirmiş olduk.

Yukarıda siyah—beyaz fotoğraf için film seçmiştik. Çoğu arkadaşlarımız benden, ellerindeki makinelerin renkli çekip çekmeyeceğini sorarlar. Renkli çekmek makinenin özelliği değildir. Gerçi makineye takılacak özel eklemelerle daha iyi sonuçlar alınır. Sırası geldiğinde bu konuya daha çok değineceğiz. Ancak şu bir gerçektir ki; film renkliyse, fotoğraf da renkli olur.

Makineyi satın alırken, o makineyi kullanma kitabını ya da broşürünü edinmeyi unutmayınız. Makineyi kullanmada, örneğin filmin nasıl konacağı, örneğin lacağı hakkında size rehberlik edecektir. Sırası gelmişken değinelim: Hernekadar filmin ambalajı kusursuzsa da, filmi loş bir yerde makineye takmakta fayda vardır. Çünkü fazla güneş ışını etkisiyle bozulmalara yol açtığı çok görülmüştür. Fotoğraf makinesinin merceği arkasında küçük bir büyüyen bir perde vardır. Buna "diyafram" derler. Tıpkı kedinin gözü gibi, fazla ışıktan küçülerek, filmin bozulmasını önler.

Mercek koruyucusu çevresinde 3.5 — 4 — 5.6 — 8 — 11 — 16 gibi

A. S. Tepeciklioğlu

rakamlar vardır. Bunlarda hangi sayı büyükse, göz açıklığı o kadar kapalı demektir. Şaşırılmamalıdır. Demek oluyor ki, merceğin çevresinde iki "indeks" göreceğiz; biri poz zamanları, öteki diyafram için. Bazı makinelerde bir de derinlik indeksi vardır, ama onu şimdilik bırakalım.

Diyelim plajdayız; makinemizi doldurduk, artık fotoğraf çekmeğe hazırız. Bir arkadaş topluluğumuz var. Bir grup fotoğrafı çekilememiz için onları, yüzleri güneşe dönük durduracağız. Bu fotoğrafı siz çekecekseniz, güneş ışını sırtınıza vuracaktır demektir. Makinenizde 80 ASA bir film var. Plaj kumlu ve çok güneşli. Poz indeksini 125'in (varsa 250 indeks'in) üzerine, diyafram'ı da 16'ya getireceksiniz. Görüş penceresinden baktığımızda, arkadaşlarımızın başları pencerenin içine sığmaz. İlk çalışmalarda, çoğu zaman, sayısız başsız fotoğraflar çekildiği olmuştur.

Şimdi, makineyi oynatmadan, fotoğrafı çeken düğmeye (entiriptör) birden basacaksınız. Burada önemle üzerinde duracağınız sorun, makineyi sıkıca tutmak, yani elinizi oynatmamak.

İşık azaldıkça, örneğin akşama doğru, diyafram 125 yerine 60'a indeks 5.6 ya da 8'e getirilir. Tam karanlıkta ise, flaş kullanmak gerekecektir. Flaş sonraki yazılarımızda değineceğiz.

Fotoğraflar çekilecek her neyse, makineye uzaklığı çok önemlidir. Telemetre'si olmayan makinelerde uzaklık iyi ayarlanmazsa, fotoğraflar hep bulanık çıkar. Bunun için, merceğin etrafına, uzaklık ayarı yerine bir takım şekiller konmuştur. Örneğin portre için bir, grup için iki insan başı, manzara için bulutlu dağ şekli gibi. İşte, çekeceğiniz fotoğrafa göre, indeksi bu şekillerden birine ayarlayacaksınız.

Fotoğrafları basılan filmlerin saklanması da önemli bir sorundur. Filmler rule, yani yuvarlak olarak saklanmamalıdır. Rutubetten kesinlikle sakınmalıdır. Üçerli olarak kesilerek aliminyum ya da kalay yapraklar içinde numaralanarak muhafaza edilmelidir. Binalerde film arasından birini kolaylıkla arayıp bulabilme, ancak argivleme ile mümkündür.

Aysin Uğur Kezer

Ne işi vardı gece yarısı bu hastane duvarının dibinde? Dışarıda sıcak bir soba özleminin tüm duyguların üzerine çıktığı keskin bir soğuk vardı. Sarhoştı ama geleni geçeni seçebiliyordu, Yorgundu, Yılgındı. Biraz da hasta. Ateşi de vardı. İlklerine işleyen ayazda, kaç kez evinin yolunu tuttuğunu saymadı ama, her seferinde geri dönüp, aynı yere geliyordu. Neden bir park, bir kahve değil de, hastane duvarının dibi? Ne demişti Ayten? — Evlenmez, daha da oyalarsan beni, bir hastane duvarının dibine bırakırım oğlumuzu — "Yapar mı acaba? Yok canım, ana yüreği, dayanamaz. Yapamaz. Niye yapmasın? Çare, aızlık bir kere girdi mi insanın yüreğine, yapamayacağı şey kalmaz."

Gecenin bu saatinde; şimdiye değin binlerce kez düşünüp, bir çözüm yolu bulamadığı sorunlarla, yeniden cebelleşiyordu Necedet.

"Neden yalan söyledim sanki? Neden bekârim dedim? Kansersiz bir karım olduğunu, küçük bir kentte, kayınvalidemin yanında son günlerini yaşadığını niye söyleyemedim? Söyleyemedim işte. Oldu bir kez. Şimdi ayıkla pirincin taşını. Karım yakında ölecek, Son mektubunda ne diyordu — Anne, me iyice yük oldum acılarımın, ama uzun sürmez. Tükeniyorum gündün güne, Birkaç gün izin alıp gelemeyiz misin? Kimbilir belki de son görüşmemiz olur. — Gidemedim. Çünkü, Ayten doğum yapmak üzereydi. Karımın yıllardır veremediği şeyi verecekti, bir çocuk... Sonra; lohusalık girdi araya."

Elektrik direğindeki lâmba, uzun bir unutulmuşluğun bıkınlığı ile göz kırpyordu durmadan. Birkaç köpek, arada bir duraksama, malarla geçip, uzaklaştılar.

"Mahallede herkeş bizi evli biliyor, Evlenme cüzdanı istiyecek degiller ya, — Evliyiz — dedik; öyle bildiler. Ayten'e anlatamıyorum tüm bunları. Bir anlatsam, rahatlayacağım. Ama nasıl? İş, başından bozuk. Beni terkedip oğulcuğumla kayıplara karışmasından korkuyorum. Ayten; iyi yürekli, kimsesiz. Yapayalnız bu koca kentte. Bir şirkette çalışıyor, du önceleri. Hamile olunca... ayrıldım dedim, ayrıldı. Sevdim onu, seviyorum. Karım ölünce evleneceğim. Çocuğumuz olacağını söyleyince de, — Beraber bir ev tutalım, hazır şeyler var ki, şimdi anlatamam. Ama bana güven. Seni yarıyolda bırakmam, evleneceğiz — dedim. Sustu. Kırgınlık ve çaresizlik ka-

rımından oluşan bir duygunun kucagina düştü kaldı. Uzun süre, aramızda bu toplunkurallarını hiçe sayan ilişki hakkında bir tek söz çıkmadı ağzından. Belli ki, hep yüreğiyle konuştu durdu. Ama şimdi, bir şey mi duydu, kadınca bir sesiz mi nedir. — Evlenelim artık — diyor. Haklı... Biliyorum çocuğumuzu düşünüyor. Hani o, — Piç — sözcüğü var ya, nasıl ürküyor kimbilir? Sabrı taşı. Haklı... Bunca uzamaz verilen sözün yerine getirilmesi. İkirci düşünceler içinde bocalıyor. Sevgimi hissedip, rahatlıyor, ama sözümlü yerine getirememem, tedirgin ediyordu onu. Yapar mı dediğini? — Bir hastane kapısına bırakır... — Evime gitsem iyi olacak."

Sağ taraftaki yaşlı ağacın arkasından beliren kedi, karanlıkta iki cam parçası gibi parlayan gözlerini fıldır fıldır döndürerek, ürkek adımlarla karşıya geçti.

"Karım şimdi ne yapıyordur acaba? Sancılar gelince nasıl da çocuk gibi ağlıyordu. Şu kansere yakalanmasaydı, şimdiye çoktan boşanmıştık. O da razıydı. Aramızdaki tüm bağlar, yıllar önce kopuşup gitti. Ama, bu hastalık... Yapamadım işte. Kadın hastalığınıca ayrılıverdi' demelerinden ce, kindim. O bir yana, hasta bir kadından ayrılmak — Bu karar çok önceleri de verilmiş olsa — ters düştü düşüncelerime. Doktor, — En fazla altı aylık ömrü var — deyince de, ibraz daha beklemeye karar verdim. Ama on bir ay geçti."

Sol taraftan, yolun kıvrımından çıkan adama takıldı düşünceleri. Yalpalayarak gelen adam, söyleniyordu. Direğin tam karşısında durup, demindenberi göz kırpan lâmbaya küfretti. Sonra, direğin dibine sinen Necedet'i gördü. Konuşacak bir can bulmanın sevinçiyile "Bekli misin?" dedi. Necedet'in yanıtını bekliyemedi, midesine, dekileri öğürerek sokağın ortasına boca etti. Utancın verdiği bir sesizliğe bürünerek, iki büklüm, uzaklaşıp gitti.

Adamın gidişine sevindi Necedet. Hiçkimsesiz çene çalacak durumda değildi.

"Hepsi iyi hoş da, Ayten'e bu kötü dönemde rastlayışım şanssızlık oldu. N'olurdu biraz daha geç rastlasaydım. Sinemada yanyana düştük ilkten. Sonrası, kendiliğinden oluştu. Buluşmalar sıklaştık, ça, iyice bağlandı. Sevdik birbirimizi. Hayatta yapayalnız oluşu da yakınlaşmamızı kolaylaştırdı. Karım dışında, O'na herşeyi öğünce anlattım."

Uşuyordu. Ellerini koltuklarının

altına soktu. Çişi gelmişti. Çocukluğundan bu yana ilk kez bir duvar dibine işedi. Rahatladı.

"Şimdi, Ayten uyumuştur. Oğlumuz da. Gıtmeliyim. Ona herşeyi anlatmalıyım. Anlar beni. Anlatmalı. Bu koca kent; üstüme yıkılacak bu gece. Bu gece ölebilirim. Bu gece karım ölebilir. Bu gece, herşey olabilir. Öyle bir gece iste."

Yüremeyi yeni öğrenen çocuklar gibi yalpalıyordu. Birkaç adım atmıştı ki, belli belirsiz duyulan ayak sesleri ve bir karaltı, tüm ilgisini çekti. Biraz sonra karaltı biçimlendi. Bir kadını gelen. Henüz kendisini görmemişti. Duvarın gölgesine çekilip, bürüldü. Taşlaşmıştı sanki. Kadın, öylesine usul basıyordu ki, "Ayten gibi" dedi içinden. Kucagında bir yük vardı kadının. "Ayten... Oğlum." Yüreğinin gümbürtüsünü tüm bir kent dinliyormuş gibi geldi Necedet'e. Kadın, usulca eğildi. Kucagındaki bırakmak üzereydi. "Ayten..." diye bağırdı. Yan, kılanan sesini de tanıyamadı. Kadın, sokakta yalnız olmadığını, görüldüğünün kaygısı içinde kucagındaki bırakmadan hızla atıldı geldiği yöne. Kaçıyordu. Necedet de fırladı. Sarhoşluk ve tedirginlik ayaklarına dolanmıştı. Üç-beş adımdan sonra yığıldı kaldırıma. Doğrulacak gücü bulamadı kenedinde. Yattığı yerde, sayıklarcası, na söyleniyordu:

"Ayten. Yapamazsın bunu. Oğlum."

Ağlıyordu. Ceplerini karıştırdı, anahtarı buldu. Sanki en önemli şey, o anda, evinin anahtarıydı. Tüm sorunları anahtarı bulmakla çözümlenmişçesine bir rahatlık duydu.

Evine yaklaşıırken, türlü ölüm şekilleri cirit atıyordu beyninde.

"Tavana asılmıştı."

"Sakağına bir kurşun sıkılmıştı." "İki kutu uyku ilacı içmişti."

"Ne farkeder? Ha öyle, ha böyle, içeri girmeliyim önce" diye söylendi. Sonrası kolaydı. Anahtar bir türlü dönmüyordu. "Tam sıra, sı..." deyip, okkalı bir küfür savurdu.

Yatak odasındaki gece lâmbası hâlâ yanıyordu. "Giderken unutmuş olacağım" diye düşündü. Palto, sunu, üzerini yakan bir şeymiş gibi, hızla sıyrıp fırlattı. Isığı yakıtı, uzun uzun aynaya baktı. Susamıştı, mutfaka gidip su içti. Mavi benekli bardak, nasıl olduğunu anlayamadan parmaklarının arasında kayıp parçalandı.

— Necedet sen misin? Nerde kaldın? Merakından uyuyamadım. Oğlan, bugün senehiydi. Yarı doktoru götürülmü. Bak... yine ağlamaya başladı. Gel de batta niyesinde sallıyalım biraz. Bir de, ha gecikme n'olur. Çok korkuyorum. A. sen ağlıyorsun... Nere var?

BULANIK YÖRE

Celâl Uysal

Elimde Anadolu ozanlarından adıma postalanmış, İstanbul'daki sergilerde ozanları tarafından imzalanmış yüzlerce betik var. Çoğu için birşeyler yazdım. Çoğu da yazılmak için sırada. Bazıları da yazmaya değmeyecek değin sırada. Güney Yayınları için, yöneticisi Atif Özbilen'in düzenlediği sergiler ve kokteyl'lerle biraraya getirdiği ve çoğu biryerlerde yazan, çizen yazarların, eleştirmenlerin genellikle çok az şey yazdıklarına tanık oldum. Bunların, ya yayımlama olanağı bulamadıklarından, ya da zamanları dar olduğundan sesleri çıkmıyor.

Bu benim o yayınlar için ikinci yazım. Birincisini sanırım ki, iki yıl önce, her geçen gün kendi kendini aşan, kısa süreçte gerçek ozanlık düzeyine ulaşan, ozanlarımızın en güçlülerinden "FERİHA AKTAN"ın "KUYTU" su için yazmıştım.

"BULANIK YÖRE" için yazmak, ya da yazmamak kararım kesin değildi. Betiğin asılınca, bulanık bir düşünce çıkmazdaydım. Ta ki; GÜNEY'in Haziran sayısında, Ruşen Hakkı'nın eleştirisini okuyuncaya dek.

Eli kalem tutan, gözleri gören, usu işleyen ve birazcık da şiiri bilen herkes, herhangi bir betik için eleştiri yazabilir.

Ancak, eylemi eleştirici niteliği, ne dönüştürmüş, adı eleştirmene çıkmış bir kişinin yazısı, eleştiri yöntemlerine uygun olmak zorundağundur.

Her eleştiricinin kendine özgü bir üslubu vardır. Öznedir, nesnelidir. Nedir, bir eleştirici klasik ya da modern eleştiri yöntemlerini es geçemez. Bir yapıtı eleştirirken, o yapıttan okuyucuya birşeyler aktarabilmelidir.

Ruşen Hakkı; GÜNEY'de de rasladığımız beğendimiz, bir yazar, bir ozan ve eleştirici.

"BULANIK YÖRE" için bir yazı yazmak gereksinimini duymuş ki, yazmış. Ancak, uyguladığı, yepyeni bir yöntem. Bugüne dek denenmemiş bu yöntemin tutma olanağı olur mu, bilmiyorum. Ne var; eleştiriden çok dokümantasyon, kronolojik bir tanıtım olan böyle bir yazı gerek ozan, gerek yapıt hakkında okuyucuya ne verilebilir? İşte anlayamadığım bu.

Yaz yayınevi adını. Al bir sürü içerisinde ozanın rastgele dizileli-

AYRALIMSİ...

*Çıplak bir Afrika gibi demedik bir kez
Ulu dağları aşp geldik Sinan'ın ülkesine
Mavi ve sıkılgan sabahına sunduk ezgilerimizi:
Esmer kâğıtlara koparıp koymak için yarın...*

*Eski Roma şiirlerine renk verdi güneş.
Beyaz bir edebiyatı boyladık zamansız
Yoksul limanlarına demir olduk halkın:
Pencereleri örtük koyduk, soyamak için zamân..*

*Döndük başımızı tor çehrelerden
Aklarımızı sürdük su üstüne mavinin
Fatih'le giyindik bir İstanbul'u:
Gözlerimize vurduk sabahtan, aşmak için yarın...*

*Gözlerimize vurduk çok renkli güneşin
Alnımızın yamacına mum koyarak..*

Muhlis SALİHOĞLU

ni. Şöyle de, Böyle de. Sonra tut
buna eleştiri de. Olmaz böyle şey.

Oyleyse gereği ne böyle bir ya-
zının? Amacı ne? Salt bu eleştiri
için ayrıca "eleştirinin eleştirisi"
diye bir yazı yazılabilir. Bunu da
böylece geçiştirelim ve şimdiki:

"BULANIK YÖRE"ye dönelim :
20. ya da çeyrek yüzyıllık bir
yaşamı olduğunu özgeçmişinden
öğrendiğimiz ve 1969'dan bu yana
daha çok şiirle dönük san'at ya-
şamına tutulduğunu anladığımız N.
Rasim Özsoy'un, sanırım ilk betiği
BULANIK YÖRE.

Güney yayıncısının kendine özgü
kapak düzeni—baskı—dizgi—mi-
zampaj güzelliğinde. 67 sayfada 33
şiirle oluşmuş betik.

Adına özdeş biçimde azıcık bu-
lanık geldi şiir bize. Ancak an-
lamsızlığı anlama dönüştüren, yer
yer güzel imajlarla yürütülen di-
zelerde, şiiri şiir yapan öğeler
eğemen. O dizeler aracılığı ile
"Bulanık Yöre" nedenmiş anı-
ruz. Bu da; N. Rasim Özsoy'un işi-
ni bilen bir ozan olduğunu belge-
liyor bize.

Ve işte birinci dörtlük :

*Göçmen kuşların afrikalı sesleri /
İçli denizlerimizde oynasır akşam /
Ardında soyunuk topuklar gölge-
lenir/Uyarır ince meltemleri elleri.*

"Ardında soyunuk topraklar
gölgelenir" dizesi vurucu. Şöyle,
negelmisin dışında, ilginç.

Sonra, 3. dörtlüğün son iki di-
zesi :

*"Sabahın çakırında ormaniçi gül-
leri / Ve yaklaşan tedirgin uzak-
laşan ayaklar"*

"Sabahın çakırı" ne güzel, ne
değişik.

Demek ki bir şeyler biliyor ozan.
Bildiğini bilinenler ötesinde, ken-
dine özgü biçimde yakalayabiliyor.
İşte bir ozanı öteki ozanlar et-
kisinden kurtaran, kendine özgü
kişilik veren giz burada. Bir oza-
nın bunu kavraması hızlı bir aş-
ma.

Pekiyl neden ayrıdır sevenlerin
yıldızları? Bu gizi de çözmüş ozan.
"Neden'in sorulmasın" da anlatı-

yor bunu. Ve sonucu şöylece bağ-
layıveriyor :

*Gece iki, ay bir tabak gökte / Ne-
den sevenlerin yıldızı ayrı / Açar
ya hasbahçede sarı, mor, ya da pembe /
"Neden"im sorulmasın gayrı.*

Gladyatörde insanın dramını iş-
lemiş ozan. Tutsaklar arenasında,
kadınlar panayırında, sevi curcu-
nasında seviye gladyatörler.
ce saldıran, sonunda kadının
varlığında kendini tutsaklığa, ölü-
me bırakan erkeğin dramı "glad-
yatör". Tem güzel. Anlatış daha
güzel.

*Aç arslanların pençesinde oynuyo-
rum / Ben insanım / Ben insanın
kartaca yürekli / Borazanlar çal-
sın ölüm marşını / Oynasın kanım.*

*Siz tribünlerin ateşli kadınları /
Severken bir kat daha pembe /
Ben uçarsana karşı poleris / Yü-
reğliniz ağzınıza gelecek / Yüre-
ğiniz benimle bu perşembe.*

*Hür doğmuşum Roma'da köle ol-
mak için / Düşlerinize girecek toz-
lara akan kanım / Sen üç güzele
karşı / Ben üç arslana karşı
kralım.*

Üç güzele karşı kral mı, üç
arslana karşı kral mı? Hangisi
güçlüdür dersiniz?

Bu üç arslan n'ola ki?

Aşk — kadın — ölüm mü? Belki.
Çünkü; "Şiirin gerçek anlamı oza-
nın karnıdır."

Biz öyle anladık. Ozan başka bir
kurguya temellenmiş olabilir. Öte
de; özgür doğan, özgür yaşamak
tutkusunda olan insanın sonradan
tutsak iluşu. Tanrısal ve toplumsal
yasalara boyun eğme zorunluğu.
En acısı bunların ötesinde kendi
vatanında, kendi toprağında köle
oluşu.

"Bu acı üşümemde" sevinin a-
teşten tokmağını anlatan şu iki
diziye ne buyrulur:

*"Görüyorsun kalbimdeki bu kız-
gın demireller / Vuruyorlar bir
ateşe, bir sana benl."*

Genellikle içli sevi şiirlerinin;

seviden yoksun, katı gerçeklerin
geçerli oluşu, çağımızda N. Rasim
Özsoy'ca işleniş, seviyi bir türlü
bırakamayışı, teknolojinin getir-
diği bunalmalar içerisinde, sevinin
tek kurtuluş yolu olduğu savını
savunması, ozana iyi bir "sevi oza-
nı" niteliğini kazandırıyor. Ancak
ozan bir yerde salt seviden yana
da değil. Toplumsal sancıyı da
duyuyor, her sanatçı gibi.

Küçükük yaşamlarını ibretle in-
celediği, yaşam savaşının yorgun
savaşçıları, insanlar var gözlerin-
de: Simitçiler, bekçiler, dok ha-
malları v.b. küçük sayılan, düşük
sayılan işlevlerin işçileri. Onların
acı yazgıları da etkiliyor ozanı.
Betiginde, yer yer toplumsallığa
dönük şiirlerinde, bu temi işle-
mekten kendini alamıyor.

Örneğin "Kökümenler" de onla-
ra değinliyor.

*Bir hava tutturmuş tenkesinden /
Çöpçümüz süpürgeyi doluya boşa
sallar / Yıldız yıldız poyrazdan
eğirine eser rüzgâr / Kabulsüz
dualar tütmüş sesinden.*

Dizleriyle bastırıp göğsünü yokus-

lardan / Bir simitçi uzandı tablaya
kadar / Alında çizilenle yeşermes
kader / Kan damlar dokunsan
yitkin bakışlardan.

Alın yazısının kader olduğunu
sanan, bu yazının bir gün yeşe-
receğini uman kişilere: "Alında
yazılanla yeşermes kader" öğütünü
veren, onları algılara, çağrılara
sürükleyen bir ozan, elbette salt
kişisel duyguların adamı değildir.
Bu yazının sarıya dönüşümüne
her süreçte karşıdır. Karşı koya-
caktır. Ozanı ozan yapan da aslında
budur. Ne var; bilinen bir şeyi
anlatmanın ötesinde, ozan; bu ol-
gunun nasıl oluşacağını, da belirt-
mek, belirlemek zorunludur.
Ve birgün gelecek; yığın, yitkin,
bitkin toplumlar, bu yolu önerecek
ozanlar aracılığı ile kurtuluş kıyı-
larına varacaklardır.

Sözü kısaya bağlamak istersek;
"BULANIK YÖRE" nin okunmaya
değer nitelikte, yer yer çok güzel
dizelerle süslenmiş bir betik oldu-
ğu yargısına varırız. Sanırım böy-
le bir yargıya hak kazanmış ozan
da iyi bir ozandır. Yapıcıdır. Ka-
hıdır.

damlıya
damlıya
göl
oldu

Güney : 14

TÜRKİYE İŞ BANKASI
paramızın... iktisadimizin emniyetidir

MEDUSA

A. Derman Bayladı

Ayasofya'nın önünü turist otobüsleri doldurmuştu.

Yüzlerce insan vardı müzenin avlusunda. Başlarındaki rehber ellerini kollarını sallayarak birşeyler anlatıyordu. Kimi anlatılanları ilgiyle izliyor, kimi de ellerindeki kitaplara bakıyordu. Grup dışarı çıkar çıkmaz, kartpostal ve incik boncuk satıcıları yabancıların çevresini sarıverdiler. Turistlerden bazıları satılanlara şöyle bir göz ucuyla bakıyor, bazıları da:

"No, no.." diyerek elini sallıyordu. Satıcı yanındakine döndü:

"Allah kahretsin!. Bir b.. satamadım şunlara."

"Boşver!" dedi öteki." Öbürlerinden çıkarırsın nasılsa."

Topkapı Sarayı'na giden yolu tutuyorum. Konuşmalarından Alman oldukları anlaşılabilir bir çift geliyor karşıdan. Erkek, duvar dibindeki mısırcıyı göstererek birşeyler söylüyor. Kız da katıla katıla gülüyor buna. Mısırcı ise ne olduğunu anlamaksızın bön bön bakıyor.

"Babı Hümayûn" denilen kapıdan geçtim. Sol yanda yüzlerce top var. Hangi savaşlardan artakalmışlar kimbilir... Şimdi birer hurda eşya gibi atılıvermişler bir yana. Gelip geçenlerden pek aldırış eden yok bunlara. Şöyle bir bakıyorlar. Hepsini bu.

Gülhane parkına doğru iniyorum. Yolun iki yanında lâhitler.. Arkeoloji Müzesinin bulunduğu alana saptım. Kimsecikler yok. Müzenin önünde, kırmızı taştan yapılmış koca koca lâhitler... Kimler yatıyordu içlerinde kimbilir? Krallar, imparatorlar, devlet ileri gelenleri ve de başka intüler..

Müzenin karşısındaki küçük parkta oturdum bir süre. Parkın içi heykeller binlerce yıl öncesinden kalma yapıtlarla dolu. Şurada başsız bir Romalı heykeli, şurada da iki tonluk bir "Medusa" kafası var. Alınından yukarıya pek belli değil. Kırılmış olmalı.

Efsane Medusa'yı, baktığımı taşa çeviren bir canavar olarak tanıtıyor. Hiç de öyle gelmiyor bana. Tersine.. Çok acı çekmiş bir insanın çizimleri var büyüde. Anlatılanlar gibi de olsa suç onda değil herhalde. Belki de bir taşın bile dayanamayacağı acılara katlanmaktan böyle olmuştur. Yüzünde yansıyan, Anadolu kadınının binlerce yıllık çilesi. Bir deşsen derdini öyle anlatacak ki. Soruyorum. İçini çekiyor:

"Yanlış tanıdı beni insanoğlu. Saçlarımda yılanlar oynayan, baktığımı taşa çeviren bir canavar olarak bildi hep. Efsaneler böyle anlatılır öykümü. Değil. Didim'deki heykelimi incele. Acılı yüzümü göreceksin. Bir insanımdım ben de.. Gülen, ağlayan, tutkuları, sevgileri, acımaları olan bir kadındım. Kimse mutsuz olsun istemezdim. Ama alınyazım bırakmadı beni. Oysa hiçbir gün karşı gelmemiştim tanrılara. Çok şey de istemiyordum hayattan. Alınyazım neyse onu kabulleniyordum. Anadolu insanının ortak niteliği değil mi bu? Ben de onlardan biriyim. Çalışmak, didirmek, doğanın verdiğiyle yetinmek sadece. Yetiyor da artıyor bile. Birgün tanrılar tanrısı Zeus bana aşık olduğunu öğrendim. Oysa tanrısal bir sevgi değil, bir insan sevgisini diliyordum ben. Olmadık acılar getirdi bu sevgi bana. Hera'nın kiskançlığı her yerde kovaladı beni. Yurdumdan, yuvamdan etti. Karya'lı bir balıkçıya tutkundum. Ölümlüydü, yoksuldu ama deşeri benim gözümde tüm ölümsüzlerden daha yüceydi. O da delicesine severdi beni. İki de çocuğumuz olmuştu. Mutluyduk. Ah! Zeus'un o uğursuz sevgisi olmasaydı. Kiskanç Hera kocamı çıldırttı. Koyun boğazlar gibi boğazlattı çocuklarımı. Daha sonra yalnız bir kayadan kendini

DİZİN

— Şiirler —

Metin ELOĞLU

10 TL.

(1972 TDK Ödülü)

NISAN YAĞMURU

— Şiirler —

Celâl ARABACIOĞLU

5 TL.

GÜLDESTE

— Antoloji —

10 TL.

METİN ELOĞLU

— İnceleme/Antoloji —

Asım BEZİRCİ

10 TL.

KARA TUTKU

— Öyküler —

Ferhan GÜREL

750 Krş.

HÜZÜN ÇIKMAZI

— Şiirler —

Piyale GÖNÜLTAS

4 TL.

BULANIK YÖRE

— Şiirler —

N. Rasim ÖZSOY

10 TL.

ANADOLU DESTANI

— Şiirler —

Dr. Sedat PINAR

10 TL.

TÜRKÜSÜZ DÖNEM

— Şiirler —

Avni ÖZTÜRE

5 TL.

KUYTU

— Şiirler —

Feriha AKTAN

10 TL.

İŞİLTİ

— Şiirler —

Feriha AKTAN

10 TL.

TUTSAK

— Şiirler —

A. Uğur KEZER

750 Krş

güney yayınları P. K. 1333 — İSTANBUL
GÜNEY YAYINLARI POSTA PULU KARŞILIĞI GÖNDERİLEBİLİR

olan-biten

● KUYTU ve İŞİLTİ'dan sonra Feriha Aktan'ın 3'üncü şiir betiği yakında Yeditepe Yayınları arasında çıkacak.

● Yüksel Yazıcı, 10 Ağustos günü Beyoğlu Olgunlaşma Ensti. tüsü Galerisinde, Cumhuriyetin 50 nci yılı dolayısıyla desenli şiir sergisini açıyor. Yazıcı sergisine (VE

SESLENDİ ANADOLU) adını vererek

● Ankara'da yayımlanmakta olan SESİMİZ dergisi, Cumhuriyetin 50 nci yılı armağanı olarak şiir ve öykü yarışması düzenledi. Takma ad dışında yayınlanmamış şiir ve öykülerinizi, Ekim sonuna kadar "Sesimiz Dergisi, Karanfil Sok. 60/8 — Ankara" adresine gönderebilirsiniz.

attı kocam. Yüzyıllar boyu ağıladım. Nice kentler yıkıldı, uygarlıklar söndü gitti bu arada. Bir sabah uyandım ki saçlarımda yılanlar oynamıyor. Kime baksam taş kesiliyordu. Çıkarmayı düşündüm bu gözleri. Yapamadım. İstemeye istemeye kötülük yapıyordum herkese. "Canavar Medusa! Yılan ruhlu kadın!" dediklerini işitiyordum. Kimse anlayamadı içyüzümü. Şimdi sana anlatıyorum işte. İstiyorum ki, bir kişi de olsa öğrensin benim canavar olmadığımı. Anadolu'nun binlerce yıllık yazgısıym ben."

"Üzülme Medusa!" diyorum. Anlaşılmayan sen değilsin ardece. İnsanoğlunun deşismeyen alınyazısı bu. Artık ne Zeus var, ne Hera, ne de ötekiler. Bilimemen bir dünyanın karanlıklarında kaldı hepsi. Ama sen tutkularınla, sevgilerinle, bitmeyen çilenle, Ayşe, Fatma ya da Zeynep olarak yaşıyorsun aramızda. Bu top-raklar oldukça da yaşayacaksınız."

Anladı mı beni bilemiyorum. Yüzündeki o acı çizgiler yumuşamış gibi geldi. Öteki heykeller de o katıktan, duygusuzluktan kurtuldular.

Gülümsüyorlardı..

İZMİRİN İÇİNDE

— roman —
SAMİM KOCAGÖZ
20 TL.

sinan yayınları

güney AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Yazışma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1333 İstanbul.
Baskı : Halk Matbaası, Tel.: 22 19 98. Ebussuut Cad. No. 15,
Sirkeci — İstanbul. Akbank Beşiktaş Şb. hesap No. 22787.
abone : yıllık 30 TL.

KUTSAL CEZA

roman

NECATİ HAKSUN

15 TL.

İsteme adresi :
Necati Haksun
Adliye — Adana

güney güney güney güney güney güney

GÜNEY'İ SEVİYORSANIZ ABONE OLUNUZ, ABONE BULUNUZ